

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osuuspankkilain sekä
rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osuuspankkilakia siten, että lakiin lisättäisiin säännökset, joiden mukaisesti osuuspankin liiketoimintaa voitaisiin harjoittaa osakeyhtiömuodossa. Osuuspankin toiminnan harjoittaminen osakeyhtiömuodossa voitaisiin toteuttaa kahdella tavalla joko siten, että osuuspankki perustaisi osakeyhtiön, jonka osakkeet osuuskunta merkitsisi ja johon siirrettäisiin osuuspankin pankkitoiminta kaikkine varoineen ja velkoineen tai siten, että osuuspankin yhteisömuoto muutettaisiin osakeyhtiöksi jolloin osuuskunta lakkaisi olemasta.

Edellisessä tapauksessa osuuspankki perustaisi osakeyhtiön, jonka osakkeet osuuskunta merkitsisi ja jonka jälkeen osuuskunta siirtäisi koko liiketoimintansa varoineen ja velkoineen perustettavalle osakeyhtiölle. Osuuskunta jäisi olemaan osakeyhtiön omistajana ja sen luonne ja tehtävä muuttuisi. Osuuskunnan tarkoituksena olisi tällaisen osakeyhtiön osakkeiden omistaminen. Tällainen osakeyhtiömuotoinen pankki toimisi osuustoiminnallisten periaatteiden mukaisesti ja pankki olisi osuustoiminnallinen osakeyhtiömuotoinen pankki. Osuuspankin jäsenen sekä mahdollisen lisäosuusmaksun ja sijoitusosuuden omistajan asema ei muuttuisi. Jäsenet pysyisivät edelleen osuuskunnan jäseninä ja heidän oikeutensa pankkipalveluihin säilyisivät. Osuuskunnan merkitsemiä ja sen omistamia osakkeita saisi luovuttaa vain osuuskunnan kokouksen yksimielisellä päätöksellä. Luovutukseen tulisi lisäksi pyytää valtiovarainministeriön lupa. Osakeyhtiömuotoista pankkia omistavaa osuuskuntaa ei saisi muuttaa osakeyhtiöksi.

Jälkimmäisessä tapauksessa osuuskuntamuotoisen osuuspankin yhteisömuoto muutettaisiin osakeyhtiöksi ilman osuuskunnan purkamista ja uuden osakeyhtiön perustamista. Osuuskunta muuttaisi vain yhteisömuotoaan osakeyh-

tiöksi. Osuuskuntamuotoinen osuuspankki muuttuisi osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi siten, että osuuspankin jäsenestä sekä mahdollisesta lisäosuusmaksun ja sijoitusosuuden omistajasta tulisi osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeenomistaja. Osuuspankin yhteisömuodon muutos olisi kuitenkin mahdollinen vain jos osuuspankki on tullut välittömästi tai välillisesti valtion tai tukitoimien kohteeksi. Valtiosta voisi näin ollen tulla tällaisen pankin osakkeenomistaja. Molempiin edellä tarkoitettulla tavalla muodostettuihin osakeyhtiömuotoisiin pankkeihin sovellettaisiin eräitä poikkeuksia lukuunottamatta pääsääntöisesti liikepankkilakia.

Osakeyhtiön perustamisesta ja osuuspankin toiminnan siirtämisestä perustettavalle osakeyhtiölle ensin mainitulla tavalla päättäisi osuuspankin osuuskunnan kokous periaatteessa osuuskunnan sääntöjen muuttamista koskevien osuuskuntalain säännösten mukaisella tavalla. Osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiöksi päätettäisiin kuitenkin osuuskuntalaista poiketen. Osakeyhtiön perustamiseen ja osuuspankin toiminnan siirtämiseen sille tai osuuspankin muuttamiseen osakeyhtiöksi olisi lisäksi saatava valtiovarainministeriön lupa ja ministeriön vahvistus osakeyhtiömuotoisten pankkien yhtiöjärjestyksille. Valtiovarainministeriöllä olisi oikeus antaa osakeyhtiön perustamista ja toiminnan siirtämistä tai osuuspankin yhteisömuodon muuttamista osakeyhtiöksi koskevia määräyksiä.

Osuuspankin varat, velat ja varaukset sekä muut oikeudet ja velvoitteet siirtyisivät osuuspankin toimintaa jatkavalle pankille. Esityksessä tarkoitettut toimenpiteet eivät aiheuttaisi veroseuraamuksia. Sijoitusosuuden omistajan oikeusasemaa koskevia osuuspankkilain säännöksiä ehdotetaan samalla muutettaviksi siten, että osakeyhtiön perustaminen ja osuuspankin

toiminnan siirtäminen perustettavalle osuuskunnan omistamalle osakeyhtiömuotoiselle pankille sekä osuuspakin muuttaminen osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi olisi verrattavissa osuuspankkien sulautumiseen.

Tällaiset osakeyhtiömuotoiset pankit säilyisivät osuuspankkien vakuusrahaston jäseninä. Osakeyhtiömuotoinen pankki voidaan muuttaa liikepankiksi. Liikepankiksi muutetun pankin tulisi siirtyä liikepankin ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon kahden vuoden siirtymäajalla.

Osakeyhtiömuotoisella pankilla olisi oikeus käyttää pankin yhteisömuotoa osoittavan tunnuksen lisäksi toiminimessään sanaa tai yhdysosaa "osuuspankki" niin kauan kuin pankki kuuluu osuuspankkien vakuusrahastoon.

Osuuspankkilain muutosten yhteydessä ehdotetaan samalla muutettavaksi rahoitustarkastuslakia siten, että osuustoiminnallisen osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeita omistava osuuskunta tulisi rahoitustarkastuksen valvontaan. Lisäksi osuuspankkilain osuuspankkitarkastusta koskeviin säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan osuuspankkitarkastus tarkastaa myös tällaista osakeyhtiömuotoista pankkia ja sen osakkeita omistavaa osuuskuntaa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään 1 päivänä joulukuuta 1993.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	4	2.3. Asian valmistelu	10
1. Esityksen merkitys	4	3. Esityksen taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset	11
1.1. Tavoitteet	4	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1.1.1. Uusi talletuspankki- ja luottolaitoslainsäädäntö	4	1. Lakiehdotusten perustelut	11
1.1.2. Säästöpankin muuttaminen osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi	4	1.1. Osuuspankkilaki	11
1.1.3. Osuuspankkien oman pääoman kartuttaminen	4	1.2. Rahoitustarkastuslaki	15
1.1.4. Osuuspankkien asema	5	2. Voimaantulo	15
1.1.5. Eduskunnan talousvaliokunnan mietintö	6	3. Säättämisjärjestys	15
1.2. Keinot	6	LAKIEHDOTUKSET	16
1.2.1. Osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi	6	1. Laki osuuspankkilain muuttamisesta	16
1.2.2. Osakeyhtiön perustaminen jatka-		2. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta .	20
maan osuuspankin toimintaa tai		LIITE.....	21
osuuspankin muuttaminen osakeyhtiöksi	6	Rinnakkaistekstit	21
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	9	1. Laki osuuspankkilain muuttamisesta	21
2.1. Kansainvälinen vertailu	9	2. Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta	29
2.2. Osuuspankkien kehitys ja liiketoiminta Suomessa	10		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen merkitys

1.1. Tavoitteet

1.1.1. Uusi talletuspankki- ja luottolaitoslainsäädäntö

Vuoden 1991 alusta tuli voimaan talletuspankkien toiminnasta annettu laki (1268/90), jäljempänä talletuspankkilaki, sekä eräitä siihen liittyviä lakeja. Tämän talletuspankkilainsäädännön kokonaisuudistuksen yhtenä pää-tarkoituksena oli yhtenäistää eri talletuspankkien eli liikepankkien, säästöpankkien ja osuuspankkien sekä Postipankki Oy:n toimintaedellytykset. Talletuspankkilaki eroaa aiemmasta pankkilainsäädännöstä erityisesti vakavaraisuuden sääntelyn osalta.

Euroopan talousalueesta on tehty sopimus (ETA-sopimus). Alunperin oli tarkoitus, että sopimus olisi tullut voimaan vuoden 1993 alusta. ETA-sopimuksen voimaantulo on kuitenkin lykkääntynyt mahdollisesti vuoden 1993 loppuun saakka taikka vuoden 1994 alkuun. ETA-sopimukseen liittyen hallitus on antanut eduskunnalle esityksen luotto- ja rahoituslaitoksia ja niiden toimintaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE n:o 295/1992 vp.). Hallituksen esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Esityksessä laiksi luottolaitostoinnasta yhdenmukaistetaan muun muassa vakavaraisuuden laskentaa koskevat säännökset vastaamaan Euroopan yhteisöjen (EY) luottolaitosten omia varoja ja vakavaraisuussuhdetta koskevien direktiivien sisältöä. Uudistus kiristää merkittävästi muun muassa osuuspankkien vakavaraisuusvaatimusta vielä nykyisestä vuoden 1991 alusta voimaan tulleesta uudesta vaatimustasosta.

1.1.2. Säästöpankin muuttaminen osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi

Laki säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi (972/92) tuli voimaan 6 päivänä marraskuuta 1992. Lain mukaan säästöpankki voidaan muuttaa joko osakeyhtiömuotoiseksi säästöpankiksi, jota kutsutaan säästöpankkiosakeyhtiöksi tai liikepankiksi. Säästöpankkiosakeyhtiö voidaan myöhemmin

muuttaa liikepankiksi. Lainsäädännön tavoitteena on lähinnä säästöpankkien oman pääoman hankintamahdollisuuksien parantaminen. Päätös säästöpankin muuttamisesta säästöpankkiosakeyhtiöksi tai liikepankiksi on tehtävä säästöpankin isäntien kokouksessa säästöpankin sääntöjen muuttamista koskevassa järjestyksessä. Osakeyhtiömuotoisen pankin omistaa yksi tai useampi säätiö, joille osakkeet tulee luovuttaa. Jotta säästöpankkiosakeyhtiöllä olisi eräitä säästöpankeille tunnusomaisia piirteitä, säästöpankkiosakeyhtiöön sovelletaan liikepankkilain säännösten lisäksi eräitä säästöpankkilain säännöksiä, muun muassa säästöpankkien valtuutettuja koskevia säännöksiä. Lisäksi säästöpankkiosakeyhtiön on kuuluttava säästöpankkien vakuusrahastoon. Sen sijaan liikepankiksi muuttuneen pankin on siirryttävä liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon. Suomen Säästöpankki ja Säästöpankki Aktia on muutettu säästöpankkiosakeyhtiöiksi.

1.1.3. Osuuspankkien oman pääoman kartuttaminen

Talletuspankkien vakavaraisuuden sääntelyn uudistaminen ja osuuspankkien liiketoiminnan monipuolistaminen asettavat uusia vaatimuksia myös osuuspankin omalle pääomalle ja sen hankinnalle. Osuuspankit voivat hankkia omaa pääomaa osuus- ja lisäosuusmaksuina. Osuuspankin jäsen on velvollinen osallistumaan osuuspankkiin yhdellä tai useammalla säännöissä määrättyllä osuusmaksulla, mikä määrä on suoritettava kokonaisuudessaan osuuspankkiin liityttyä. Sen lisäksi jäsenenä on oikeus osallistua osuuspankkiin useammallakin osuusmaksulla sekä yhdellä tai useammalla lisäosuusmaksulla. Osuus- ja lisäosuusmaksujen suuruus on määrätty kunkin osuuspankin säännöissä.

Osuuskuntien ja myös osuuspankkien oman pääoman hankintamahdollisuuksia on pyritty parantamaan vuoden 1990 alussa voimaan tulleilla osuuskuntalain ja osuuspankkilain muutoksilla. Muutokset koskivat sijoitusosuuspääomajärjestelmän käyttöönottoa. Sijoitusosuusjärjestelmä, joka sisältyy myös voimassa olevaan osuuspankkilakiin, on vapaaehtoinen. Järjestelmän käyttöönotto edellyttää, että siitä

otetaan määräykset osuuspankin sääntöihin. Toistaiseksi osuuspankit eivät ole voineet käyttää hyväkseen sijoitusosusjärjestelmän tuomia mahdollisuuksia koska sijoitusosuusmarkkinointa ei ole syntynyt. Osuuspankit eivät näin ollen saa tarvittavaa omaa pääomaa tällä järjestelmällä.

1.1.4. Osuuspankkien asema

Talletuspankkilakiin sisältyvä vakavaraisuussäännöstö on merkinnyt ja hallituksen esitykseen laiksi luottolaitostoinnasta sisällytetty vakavaraisuussäännöstö merkitsee koko pankkijärjestelmälle olennaisesti entistä suurempaa oman pääoman vaatimusta. Lisäksi pankkitoiminnan kansainvälistyminen edellyttää pankeilta huomattavaa oman pääoman määrää toiminnan luotettavuuden varmistamiseksi. Lainsäädännön asettamat omaa pääomaa koskevat vaatimukset ovat muuttaneet pankkien perinteisiä oman pääoman hankkimiskeinoja. Myös osuuspankit saattavat joutua tilanteeseen, jossa pankkien on etsittävä uusia mahdollisuuksia ja keinoja oman pääoman kartuttamiseksi. Eräs keino olisi osuuspankkitoiminnan harjoittaminen osakeyhtiömuodossa.

Muun muassa omaa pääomaa koskeviin vaatimuksiin liittyen on lisäksi katsottu, että määrätynlainen rakennemuutos pankkitoiminnan piirissä tulisi voida toteuttaa, jotta voitaisiin saavuttaa tehokas ja kannattava pankkitoiminta tulevaisuudessa. Tämä voitaisiin toteuttaa siten, että mahdollistettaisiin lainsäädännön nojalla erilaiset yhteisömuodot ja yhdistymiset eri pankkien ja pankkiryhmien välillä.

Valtion antamaan pääomatukeen liittyy myös eräitä ehtoja. Osuuspankeille vielä mahdollisesti annettavan valtion pääomatuen ehdoksi on voitava asettaa pankin yhtiömuodon muuttaminen osakeyhtiöksi. Eräät osuuspankit ovat jo aikaisemmin pääomatodistusta vastaan saaneet valtion pääomasijoituksen. Määrätyissä tapauksissa pääomasijoitus voidaan pääomatodistuksen ehtojen mukaan vaihtaa osuuspankin osuus- ja lisäosuusmaksuiksi. Valtion pääomatuen myöntämiseen liittyen on useasti korostettu valtion etujen turvaamista edistävien toimenpiteiden tärkeyttä.

Osuuspankkien oman pääoman hankintamahdollisuuksien parantamiseen on viimeaikoina myös osuuspankkien piirissä kiinnitetty

huomiota. Toisaalta on myös kiinnitetty huomiota eräisiin yhteisömuodon muuttamisesta mahdollisesti johtuviin osuuspankkien kannalta kielteisiin vaikutuksiin. On pelätty, että yhteisömuodon muuttaminen heikentäisi mahdollisuuksia jäsenten hyväksi tapahtuvaan ja jäsenten taloudenpitoa edistävään paikalliseen pankkitoimintaan. Osuuspankkiryhmälle ominainen yhtenäisyys ja yhteinen vastuunkanto saattaisivat myös heikentyä. Yhteisömuodon muuttamisen sallivalla lainsäädännöllä tulisi pyrkiä siihen, että osuuspankkien jäsenyyteen perustuva kansanvaltainen hallinto ja pankkitoiminnan paikallisuus sekä osuuspankkiryhmän yhtenäisyys liiketoiminnan harjoittamisessa ja vastuunkannossa mahdollisimman pitkälle säilytetään.

Edellä esitetyillä perusteilla ja ottaen toisaalta huomioon rahoitusmarkkinoiden kehittämisestä koskevat rakennemuutoksiin liittyvät ja pankkitoiminnassa tarvittavat tavoitteet, osuuspankkien toimialarationalisointi tulisi voida tehdä eri ratkaisumalleja käyttäen. Lähinnä näistä syistä esityksessä on ehdotettu kahta ratkaisumallia, joissa yhtäältä voitaisiin mahdollisimman hyvin säilyttää osuustoiminnalliset tavoitteet pankkitoiminnassa ja toisaalta turvata valtion edut valtion tukitoimien piiriin mahdollisesti tulevista osuuspankeista. Esityksen mukaisilla ratkaisumalleilla pyritään parantamaan osuuspankkien kannattavuutta ja kilpailuedellytyksiä sekä erityisesti pankkitoiminnan vakavaraisuuteen liittyvän oman pääoman hankintamahdollisuuksia. Samalla pyritään säilyttämään osuuskuntamuotoon liittyvät osuustoimintaliikkeelle ominaiset piirteet.

Osuuspankeille ei ole toistaiseksi myönnetty muuta valtion tukea kuin pääomasijoituksen muodossa toteutettu niin sanottu luottolamatuki valtion vuoden 1992 I lisätalousarviossa tarkoitukseen osoitetuista varoista. Pääomatodistusten ehtojen mukaan valtio voi vaihtaa sijoituksensa osuuspankin osuus- ja lisäosuusmaksuiksi siinä tapauksessa, että pankki jättää koron sijoitukselle maksamatta 1 080 päivältä tai pankin vakavaraisuus alenee alle laissa säädetyn vähimmäistason. Näissä tapauksissa valtio voi myös nimetä edustajansa pankin hallitukseen tai johtokuntaan.

Jos valtio joutuu tukemaan osuuspankkeja muilla pääomasijoituksilla tai takauksilla, sillä on oltava mahdollisuudet saada tuen edellyttämä omistus ja vaikutusvalta pankissa. Osuuskuntamuoto ei anna tähän riittäviä mahdolli-

suuksia. Yhteisömuodoista osakeyhtiömuoto turvaisi parhaiten valtion edut. Tästä syystä valtioneuvoston pöytäkirjaan merkittiin 19 päivänä elokuuta 1993 seuraava valtioneuvoston lausuma:

”Valtion myöntämän pankkituen on oltava vastikkeellista sekä muodoltaan ja ehdoiltaan sellaista, että valtiolla on riittävät mahdollisuudet valvoa tuettavan pankin tervehdyttämistä ja mahdollisesti tarvittavia rakennemuutoksia. Valtioneuvosto edellyttää, että näiden periaatteiden riittävän toteutumisen mahdollistamiseksi myös osuuskuntamuotoisissa pankeissa, valmistellaan ehdotukset lainsäädännöllisiksi ja muiksi toimenpiteiksi, joilla valtion omistus ja vaikutusvalta mahdollisesti tukitoimien piiriin tulevassa osuuspankissa voidaan turvata tuen edellyttämällä tavalla”.

1.1.5. Eduskunnan talousvaliokunnan mietintö

Eduskunnan talousvaliokunnan 20 päivänä lokakuuta 1992 antaman mietinnön (n:o 37) mukaan koskien hallituksen esitystä säästöpankkien muuttamiseksi osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi valiokunta muun muassa piti tärkeänä, että lainsäädännöllisesti on olemassa valmiudet ja menettelytavat myös osuuspankkien yhteisömuodon muuttamiseksi ja nykyisin eri yhteisömuotoisten pankkien sulautumiseksi keskenään tai toiseen pankkiin. Valiokunnan mukaan nykyiset pankkitoiminnan ongelmat johtavat väistämättä siihen, että eri pankkiryhmien keskinäisissä suhteissa ja alueellisessa kattavuudessa tulee tapahtumaan muutoksia. On haettava järkeviä pankkien ja pankkiryhmien välisiä yhteistyömuotoja ja yhdistymisiäkin raskaiden ja kalliiden erillisten organisaatioiden keventämiseksi ja toimintojen rationalisoimiseksi muutoinkin. Rakennemuutoksen seurauksena muotoutuvan rahoitusjärjestelmän tulee olla tehokas ja kannattava sekä toimia terveessä kilpailutilanteessa.

1.2. Keinot

1.2.1. Osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi

Osuuspankkilain (1271/90) 1 §:n mukaan osuuspankki on talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa tarkoitettua toimintaa harjoittava osuuskunta. Osuuspankkiin sovelletaan

osuuskunnista voimassa olevaa lainsäädäntöä, mikäli osuuspankkilaisissa tai talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa ei toisin säädetä. Hallituksen esitykseen luotto- ja rahoituslaitoksia ja niiden toimintaa koskevaksi lainsäädännöksi sisältyvän osuuspankkilain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 1 §:n mukaan osuuspankki on luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu talletuspankki. Hallituksen esityksen mukaan osuuspankkiin sovelletaan osuuskunnista voimassa olevaa lainsäädäntöä, mikäli osuuspankkilaisissa tai luottolaitostoiminnasta annetussa laissa ei toisin säädetä.

Osuuskuntalain (247/54) 16 a luvussa olevien säännösten mukaan osuuskunta voidaan muuttaa osakeyhtiöksi. Osuuskuntaa muutettaessa osakeyhtiöksi osuuskuntaa ei tarvitse purkaa yhteisönä ja perustaa tilalle uutta. Päätös osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi on tehtävä osuuskuntalain 158 a §:n mukaan samassa järjestyksessä kuin osuuskunnan sääntöjen muuttamisesta säädetään lain 63 §:ssä. Päätöksessä on samalla hyväksyttävä osakeyhtiölle osakeyhtiölain mukaisesti laadittu yhtiöjärjestys ja kullekin jäsenelle sekä lisäosuusmaksun ja sijoitusosuuden omistajalle tulevien osakkeiden määrä. Mainittuun osuuskuntalain 16 a lukuun sisältyvät lisäksi säännökset jäsenen eroamisoikeudesta ja osuusmaksun ja mahdollisen lisäosuusmaksun palauttamisesta, kaupparekisteri-ilmoituksesta, lisämaksuvelvollisuudesta vapauttamisesta sekä muutosajankohdasta.

Osuuspankkilain 96 §:n mukaan osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi ei sovelleta osuuspankkiin. Osuuspankkia ei voi siten nykyisten säännösten mukaan muuttaa yhteisömuodoltaan osakeyhtiöksi. Osuuspankin muuttaminen suoraan osakeyhtiöksi edellyttää osuuspankkilain 96 §:n muuttamista.

1.2.2. Osakeyhtiön perustaminen jatkamaan osuuspankin toimintaa tai osuuspankin muuttaminen osakeyhtiöksi

Esityksen lähtökohtana on pyrkimys mahdollisimman pitkälle säilyttää osuustoiminnalle ominaiset piirteet. Eräs ratkaisu olisi esityksen mukaan osuuspankin liiketoiminnan siirtäminen perustettavalle osakeyhtiölle. Osuuspankki jäisi osuuskunnaksi, jonka ainoana tehtävänä olisi osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeiden

omistaminen. Osuuskunnan omistukseen tulisivat osakeyhtiön kaikki osakkeet.

Osuuspankin osuuskunnan kokous päättäisi osakeyhtiön perustamisesta ja liiketoiminnan siirtämisestä osakeyhtiölle. Osuuspankin jäsenten asema ei näiden toimenpiteiden takia muuttuisi. Osuuskunnan jäsenet voisivat edelleen vaikuttaa ja käyttää heille kuuluvaa päätäntävaltaa osakeyhtiömuotoisessa pankissa osuuskunnan kautta. Lisäksi osuustoiminnallinen osakeyhtiömuotoinen pankki tarjoaisi heille osuuskuntalain mukaan kuuluvia palveluksia pankissa. Osuuskunnan hallintokin voisi jäädä lähes ennallaan. Osuuspankin liiketoimintaa eli talletuspankkilain mukaista pankkitoimintaa ja mahdollisesti siihen liittyvää muuta toimintaa voitaisiin harjoittaa osakeyhtiönä. Tällaiseen osuustoiminnalliseen osakeyhtiöön sovellettaisiin liikepankkeja koskevaa lainsäädäntöä. Pankki saisi lisäksi tietyin ehdoin toiminimesään käyttää osuuspankki-sanaa. Osuuspankkiin omapääoma on useimmissa tapauksissa melko pieni. Osakeyhtiötä perustettaessa pankin toiminnan jatkamiseksi osuuspankki merkitsee osakeyhtiön osakkeet, mikä saatta merkitä sitä, että myös osakeyhtiön osakapääoma muodostuu yhtä pieneksi. Riskinä on, että osakkeiden nimellisarvo suhteessa niiden substanssiarvoon on tällaisissa tapauksissa suhteettoman pieni. Tämä voi johtaa siihen, että tällaisen pankin osakkeet voivat joutua keinotellun kohteeksi, mikä tulisi voida estää. Jos osakkeita voisi vapaasti myydä ulkopuolisille, koko osuustoiminnan periaatteet, joita tässä esityksessä kuitenkin halutaan säilyttää, saataisivat vaarantua. Näistä syistä edellä tarkoitettun osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeita ei saisi myydä tai muulla tavalla luovuttaa kuin osuuskunnan kokouksen yksimielisellä päätöksellä. Lisäksi osakkeiden luovutukseen vaadittaisiin valtiovarainministeriön lupa. Edellä kerrotuista syistä osuuskuntaa ei saisi muuttaa osakeyhtiöksi.

Esityksessä ehdotetaan myös järjestelyä, jonka mukaan osuuskuntamuotoisen osuuspankin yhteisömuoto voitaisiin muuttaa suoraan osakeyhtiöksi ilman osuuspankin purkamista ja uuden yhteisön perustamista. Osuuspankin yhteisömuodon muutos olisi kuitenkin mahdollinen vain, jos osuuspankki on tullut valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) mukaisesti tai muulla tavalla välittömästi tai välillisesti valtion tai valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteeksi. Perusteena tällaiselle osuus-

pankin yhteisömuodon muuttamiselle olisi valtion etujen eli omistuksen ja vaikutusvallan turvaaminen, jos osuuspankki turvautuu valtion tukeen tavalla taikka toisella. Kysymykseen voivat tulla esimerkiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain mukaiset tukitoimet tai pääomatodistusta vastaan valtion antamat pääomasijoitukset taikka mahdolliset muun tyyppiset valtion tukimuodot, kuten esimerkiksi valtion takaukset.

Osuuskunnan muuttamista osakeyhtiöksi koskevat perussäännökset ovat osuuskuntalain 16 a luvussa. Näitä säännöksiä voitaisiin soveltaa osittain. Osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeenomistajiksi tässä tapauksessa tulisivat osuuskunnan jäsenet sekä lisäosuusmaksun ja sijoitusosuuden omistajat osuuskuntalain 158 a §:n mukaisesti. Mikäli osuuspankki hakee valtion pääomatukea, myös valtio voi tulla osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeenomistajaksi. Myös tällaiseen osakeyhtiömuotoiseen pankkiin sovellettaisiin liikepankkilakia. Myös osuuspankki-nimeä voitaisiin käyttää tietyin ehdoin.

Kun osuuspankkeihin sovelletaan osuuskuntalakia, osuuspankkilakia ja talletuspankkien toiminnasta annettua lakia, ei pankkitoiminnan siirtämisestä osakeyhtiömuotoiselle pankille ole syytä säätää erityistä lakia. Osuuspankin toiminnan siirtämistä ja osuuspankin muuttamista koskevat säännökset otettaisiin osuuspankkilain uuteen 6 a lukuun. Tämän lisäksi vain muutamia osuuspankkilain voimassa olevia säännöksiä tulisi muuttaa.

Varsinaisen päätöksen osakeyhtiön perustamisesta ja osuuspankin toiminnan siirtämisestä perustettavalle osakeyhtiömuotoiselle pankille tekisivät osuuspankin jäsenet osuuskunnan kokouksessa kuitenkin poiketen siitä mitä osuuskuntalain 63 §:ssä säädetään. Koska on kysymys osuuskunnan jäsenien kannalta suurista ja oleellisista asioista, viimeksi pidetyn kokouksen tulisi olla yksimielinen. Kolme neljäsosan enemmistö ei tässä tapauksessa riittäisi. Jos on kysymys osuuspankin yhteisömuodon muuttamisesta, tapauksissa, joissa pankki on saanut valtion tukea, osuuskunnan kokouksen päätös voidaan, poiketen siitä mitä osuuskuntalain 63 §:ssä säädetään, tehdä yksinkertaisella äänen enemmistöllä.

Osuuskunnan kokouksen on samalla hyväksyttävä muun muassa osuuspankin toimintaa jatkavan osakeyhtiömuotoisen pankin yhtiöjärjestys, päätettävä omistusyhteisöksi tulevan

osuuskunnan toimialaa ja osuuskunnan sääntöjä koskevista muista muutoksista, päätettävä osuuskunnan sääntöihin otettavasta määräyksestä, jonka mukaan osuuskunnan kokouksen on päätettävä, miten osuuskunnan äänivaltaa tulisi osakeyhtiömuotoisessa pankissa käyttää sekä valittava osuuskunnan hallintoneuvoston jäsenet tai jos säännöissä ei ole määräystä hallintoneuvostosta, osuuskunnan hallituksen jäsenet. Lisäksi osuuskunnan kokouksen on valittava osakeyhtiömuotoisen pankin hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat ja varatilintarkastajat. Samalla osuuskunnan kokouksen tulisi päättää osakepääoman muodostamisesta ja sen suuruudesta.

Osuuskunnan kokouksen päättäessä osakeyhtiön perustamisesta ja toiminnan siirtämisestä osakeyhtiölle tai osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi, osuuspankin kaikki varat ja velat sekä muut oikeudet ja velvoitteet siirtyisivät osuuspankin toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle. Päättäessä osakeyhtiön perustamisesta osuuskunta merkitsisi osakeyhtiön kaikki osakkeet ja päättäessä osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiöksi, osakkeet annettaisiin osuuskunnan jäsenille sekä lisäosuusmaksun ja sijoitusosuuden omistajille osuuskuntalain 158 a §:n 2 momentin mukaisesti.

Osuuspankin perustaessa uuden osakeyhtiön liiketoiminnan siirtämiseksi tälle osakeyhtiölle, osakeyhtiön osakepääoma ja muu oma pääoma muodostuu merkityistä osakkeista ja muusta osuuspankin varallisuudesta, jota osakeyhtiöön siirretään. Osakeyhtiötä omistavan osuuskunnan oma pääoma muodostuu lähinnä osakeyhtiön osakkeista. Muutettaessa osuuspankki osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi pankin osakepääoma muodostettaisiin osuuspankin osuuspääomasta, mahdollisesta lisäosuuspääomasta ja vararahastosta. Lisäksi osakepääoman muodostamiseen voitaisiin käyttää sijoitusosuuspääoma, jos osuuspankillä sellainen on.

Osuuspankin päättäessä liiketoiminnan siirtämisestä perustettavalle uudelle osakeyhtiölle taikka muutettaessa osuuspankki osakeyhtiöksi edellä tarkoitetut järjestelyt saattavat muuttaa osuuspankin sijoitusosuuden omistajien asemaa. Tästä syystä sijoitusosuuden omistajalla tulisi olla oikeus vaatia osuuspankkia lunastamaan hänen sijoitusosuutensa käypään hintaan. Edellytyksenä vaatimuksen esittämiseksi tulisi olla, että sijoitusosuuden omistaja on ennen osuuspankin toiminnan siirtä-

sestä taikka osakeyhtiöksi muuttamisesta päättäneitä osuuskunnan kokousta kirjallisesti ilmoittanut vastustavansa toiminnan siirtämistä edellä tarkoitettulle osakeyhtiölle taikka osakeyhtiöksi muuttamista.

Julkisen edun ja valvonnan vuoksi on tarpeen, että osuuskunnan päätökseen toiminnan siirtämiselle osakeyhtiömuotoiselle pankille tai osuuspankin muuttamiselle osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi on saatava valtiovarainministeriön lupa ja pankin yhtiöjärjestykselle ministeriön vahvistus. Samalla on saatava ministeriön vahvistus myös osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeita omistavan osuuskunnan sääntöjen muutoksille. Osuuskunnan edellä tarkoitettu päätös tulisi voimaan vasta, kun valtiovarainministeriön päätös ja yhtiöjärjestyksen vahvistus on merkitty kaupparekisteriin. Sekä osakeyhtiömuotoisen pankin osakkeita omistava osuuskunta että osakeyhtiömuotoinen pankki olisivat rahoitustarkastuksen valvonassa.

Osuuspankkien vastuunkantokyvyn säilyttämiseksi on välttämätöntä, että osakeyhtiömuotoinen pankki lähtökohtaisesti jäisi osuuspankkien vakuusrahastoon. Koska osuuskunnan omistamaa pankkia asiallisesti hallinoidaan osuuskunnan kautta ja osuuspankin jäsenet jäävät edelleen osuuskunnan jäseniksi, olisi luontevaa, että osakeyhtiömuotoinen pankki jäisi osuuspankkien vakuusrahastoon varsinaisten osuuspankkien tavoin. Samalla osakeyhtiömuotoinen pankki kuuluisi osuuspankkitarkastuksen piiriin. Osakeyhtiömuotoisella pankilla olisi myös oikeus toiminimessään käyttää sanaa tai yhdysosaa "osuuspankki".

Osakeyhtiömuotoinen pankki voitaisiin muuttaa liikepankiksi. Tähän vaadittaisiin valtiovarainministeriön lupa. Pankin tulisi tällöin siirtyä liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon. Päätös liikepankiksi muuttamisesta tulisi tehdä pankin yhtiökokouksessa kolmeneljäsosan enemmistöllä.

Valtiovarainministeriö antaa tarkemmat määräykset siirtymisestä vakuusrahastosta toiseen. Kun pankkitoiminnan ympäristö on olennaisesti muuttunut ja toimintaan liittyvät riskit ovat viime vuosina lisääntyneet, on tarpeen, että vakuusrahastosta toiseen siirtymisen yhteydessä täsmällisesti määritellään ne osuuspankkien vakuusrahaston velvoitteet, joiden kattamiseen vakuusrahastosta lähtevän pankin tulee osallistua. Jotta velvoitteet voitaisiin määritellä oikein, on tarkoituksenmukaista liittää vakuusrahastosta toiseen siirtymiseen riittävän pitkä

siirtymäaika. Siirtymäaikana toteutuu ainakin huomattava osa niistä vakuusrahaston riskeistä, joita ei siirtymäajan alkaessa olisi voitu todeta. Siirtymäaikana pankin toimintaa valvoisi osuuspankkitarkastus.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Kansainvälinen vertailu

Pohjoismaiden lisäksi muun muassa Belgiasa, Hollannissa, Itävallassa, Ranskassa sekä Saksassa toimii lukuisia osuuskuntamuotoisia pankkeja ja pankkiryhmiä. Yleensä osuuspankkiryhmää johtaa yksi osuuspankkien keskuspankki. Jos keskuspankin alaisuudessa toimii välillisesti alueosuuspankkien kautta lukuisia paikallisia osuuspankkeja organisaatiota kutsutaan kolmiportaiseksi. Jos taas paikalliset osuuspankit toimivat suoraan keskuspankin alaisuudessa, organisaatiota kutsutaan kaksiporlaiseksi.

Belgiassa toimii CERA-niminen osuuspankkiryhmä. Sen organisatorakenne on kaksiporainen. Siinä paikalliset osuuskuntamuotoiset pankit ovat omistajina yhteisessä osuuskuntamuotoisessa keskuspankissa, joka on yhteisömuodoltaan osuuskunta.

Ehkä merkittävin osuuspankkiryhmä toimii Hollannissa. Hollannin osuuspankkiryhmä on pankkiryhmä, joka koostuu osuuskuntamuotoisesta Rabobank Nederland -nimisestä keskuspankista sekä 707:sta paikallisesta osuuspankista. Jäseniä paikallisilla osuuspankeilla on yhteensä noin 760 000. Keskuspankki ja paikalliset pankit muodostavat keskenään takausrenkaan, jonka mukaan ne vastaavat toistensa sitoumuksista. Paikalliset osuuspankit ovat melko itsenäisiä.

Itävallassa toimii kaksi erillistä osuuspankkiryhmää, nimittäin Raiffeisenbank-niminen ja Volksbank-niminen osuuspankkiryhmä. Näistä kahdesta merkittävämpi on Raiffeisen-osuuspankkiryhmä, joka on kolmiportainen. Ensimmäisen portaalan muodostavat paikalliset osuuskuntamuotoiset pankit, joita tällä hetkellä on 802. Toisen portaalan muodostavat paikallisten osuuspankkien omistamat alueelliset osuuspankit, joiden määrä on yhdeksän. Osakeyhtiömuotoinen keskuspankki muodostaa kolmannen portaalan. Keskuspankin osakeomistajina ovat mainitut alueelliset osuuspankit.

Ranskassa on useita osuustoiminnallisia

pankkiryhmiä. Näistä merkittävin on Credit Agricole-niminen osuuspankkiryhmä, joka on rakenteeltaan kolmiportainen. Ranskassa on noin 2 950 paikallista luotto-osuuskuntaa, jotka yhdessä omistavat 85 alueellista osuuspankia. Alueelliset osuuspankit puolestaan omistavat pankkiryhmän keskuspankin.

Paikalliset luotto-osuuskunnat ovat epätäydellisiä yksiköitä. Alueelliset osuuspankit harjoittavat varsinaista pankkitoimintaa.

Ruotsin osuuspankkiryhmä (Föreningsbanken) toteutti vuonna 1991 merkittävän rakennemuutoksen. Kaksitoista alueellista osuuspankia, osuuspankkien keskuspankki (Föreningsbankernas Bank) sekä Ruotsin osuuspankkiliitto fuusioitiin vuoden 1991 alusta lukien yhdeksi osuuspankiksi, Ruotsin Osuuspankiksi (Sveriges Föreningsbank). Vuoden 1992 lopussa Ruotsin Osuuspankki muutettiin osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi. Muuttumisen mahdollistanut lainmuutos tuli voimaan 1 päivänä joulukuuta 1992.

Saksan osuuspankkiryhmä koostuu Deutsche Genossenschaftsbank-nimisestä keskuspankista, kolmesta alueellisesta osuuspankista sekä 3 150:sta paikallisesta osuuspankista. Osuuspankkiryhmä on kaksi- ja kolmiportaisen osuuspankkiryhmän välimuoto. Noin puolet paikallisista pankeista on suoraan keskuspankin jäseniä. Toinen puoli on jäsenenä alueesta riippuen jossakin kolmesta alueellisesta osuuspankista. Aluepankit ovat puolestaan keskuspankin osakkaita.

2.2. Osuuspankkien kehitys ja liiketoiminta Suomessa

Rakennekehitys. Osuuspankkien lukumäärä on laskenut vuodesta 1986 seuraavasti:

	osuuspankit	konttorit	pikapankit
1986	370	1 227	141
1987	369	1 224	227
1988	367	1 219	400
1989	360	1 202	655
1990	338	1 153	749
1991	329	1 087	778
1992	310	1 020	783

Liiketoiminta. Osuuspankkien liiketoiminnan laajuutta ja luonnetta kuvaavat seuraavat yhteenlasketut taseen loppusumman, markkataltusten, markkinaehtoisen varainhankinnan,

markkaluottojen, valuuttaluottojen sekä oman pääoman ja varausten määrät (milj.mk):

	tase	markka- tallet.	markkinaeh- toinen va- rainhankinta
1986	54 831	36 767	2 679
1987	64 443	44 726	3 298
1988	84 020	55 269	4 876
1989	95 498	61 166	7 106
1990	103 969	66 541	8 714
1991	110 919	71 317	12 433
1992	116 512	75 371	15 677

	markka- luotot	valuutta- luotot	oma pääoma ja varaukset
1986	34 424	219	2 444
1987	44 629	0.7	3 486
1988	58 422	0.6	4 473
1989	65 718	0.5	5 038
1990	71 153	110	6 280
1991	74 913	446	6 732
1992	75 077	99	7 699

Osuuspankkien yhteenlaskettu käyttökate on kehittynyt seuraavasti:

	käyttökate milj. mk	taseen vuosi- keskiarvo %
1986	435	0,85
1987	550	0,92
1988	831	1,12
1989	676	0,75
1990	929	0,93
1991	1 006	0,94
1992	256	0,23

Osuuspankkien yhteenlasketut markkatalletukset yleisöltä, yhteensä 75 328 milj.markkaa, jakautuivat 31.12.1992 tilityypeittäin ja tilien verollisuuden mukaan seuraavasti:

Markkatalletukset tilityypeittäin	Markkatalletukset verollisuuden mukaan
Käyttelytilit 32,4 %	Verottomat 58,4 %
24 kk tilit 18,2 %	Lähdeverolliset 28,3 %
36 kk tilit 3,5 %	Muut verolliset 13,3 %
Verolliset mää- räaikaistilit 18,1 %	
Shekkitilit 12,8 %	
Muut tilit 15,0 %	

Osuuspankkien yhteenlasketut markkaluotot yleisölle sektoreittain, yhteensä 74 541 milj. markkaa, sekä suurimman asiakasryhmän, ko-

titaloituksen markkaluotot käyttötarkoituksen mukaan, yhteensä 57 252 milj. markkaa, jakautuivat 31.12.1992 seuraavasti:

Markkaluotot sektoreittain	Markkaluotot koti- talouksille käyttö- tarkoituksen mukaan
Kotitaloudet 76,8 %	Asuntoluotot 51,4 %
Yhteisöyritykset 18,9 %	Kulutusluotot 17,5 %
Voittoa tavoitte- lemattomat	Opintoluotot 5,9 %
yhteisöt 3,3 %	Muut luotot 25,2 %
Julkisyhteisöt 0,9 %	
Rahalaitokset (muut kuin pankit ja kiinnitysluotto- pankit) 0,1 %	

2.3. Asian valmistelu

Esitys on pääosin valmisteltu valtiovarainministeriössä virkatyönä. Valmistelun aikana on kuultu muun muassa valtiovarainministeriön vero-osastoa, oikeusministeriötä, Osuuspankkien Keskusliittoa, valtion vakuusrahastoa, Suomen Pankkia, rahoitustarkastusta, Suomen Pankkiyhdistystä, liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoa sekä Säästöpankkiliitto ry:tä. Konversiolakityöryhmän 30 päivänä maaliskuuta 1992 päivätty muistio (työryhmämuistio 1992:7) koski sekä säästö- että osuuspankkeja. Esitys perustuu osittain edellä mainitun työryhmän muistioon. Muistio ei kuitenkaan osuuspankkien osalta sisältänyt yksityiskohtaista hallituksen esityksen muotoon laadittua lakiesitystä. Muistiossa työryhmä toteaa osuuspankkien osalta, että vaikka osuuspankkien yhteisömuodon muuttamista koskeva lainsäädäntö on tarpellinen, sen sisältöä tulisi erikseen selvittää.

Esityksen valmistelussa on lisäksi otettu huomioon eduskunnan talousvaliokunnan 20 päivänä lokakuuta 1992 edellä esitetyt osuuspankkeja koskevat kannanotot sekä valtioneuvoston pöytäkirjaan 19 päivänä elokuuta 1993 merkitty valtion etujen turvaamista valtion pääomatukea saavissa osuuspankeissa koskeva lausuma.

3. Esityksen taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset

Esitys sinänsä ei aiheuttaisi mainittavia val-

tion hallintoon liittyviä valtiontaloudellisia tai muita hallinnollisia vaikutuksia. Vaikka rahoi-
tustarkastuksen valvonta laajennettaisiin kos-
kemaan myös osakeyhtiömuotoisen pankin
osakkeita omistavaa osuuskuntaa, valvonnan
laajentaminen ei kuitenkaan aiheuttane mainit-
tavaa resurssien ja menojen lisäämistä.

Osuuspankin harjoittama toiminta osakeyh-
tiömuodossa parantaisi osuuspankkien oman

pääoman hankintaa. Osakeyhtiönä osuuspank-
ki voisi esimerkiksi osakeanneilla lisätä oman
pääoman määrää vakaan ja turvallisen pank-
kitoiminnan edellyttämälle korkeammalle ta-
solle. Osakeyhtiömuoto turvaisi lisäksi yhteisö-
muodoista parhaiten valtion edun tuen kohtee-
na olevassa pankissa ja helpottaisi tukeen
liittyviä mahdollisia pankkikentän rakennejär-
jestelyjä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Osuuspankkilaki

37 ja 38 §. Pykälien sisältö vastaa voimassa
olevia säännöksiä. Pykäliin on lisätty sijoitus-
osuuden omistajaa koskevia säännöksiä siltä
osin kuin ne koskisivat 41 a §:n 1 momentissa
tarkoitettua osuuspankin toiminnan siirtämi-
seksi perustettavaa osuustoiminnallista osake-
yhtiömuotoista pankkia sekä 41 b §:ssä tarkoi-
tettua osakeyhtiömuotoista pankkia.

Osuuspankin päättäessä osakeyhtiön perus-
tamisesta ja toiminnan siirtämisestä tälle osa-
keyhtiölle 41 a §:n 1 momentissa sekä osuus-
pankin muuttamisesta osakeyhtiöksi 41 b §:ssä
tarkoitettulla tavalla tulisi sijoitusosuuden omis-
tajalla olla oikeus vaatia osuuspankkia lunas-
tamaan hänen sijoitusosuutensa käypään hin-
taan. Edellytyksenä vaatimuksen esittämisoikeudelle tulisi olla, että sijoitusosuuden omis-
taja on kirjallisesti ennen osuuskunnan ko-
kousta ilmoittanut vastustavansa edellä tarkoi-
tettuja järjestelyjä.

6 a luku. Osakeyhtiön perustaminen jatkamaan osuuspankin toimintaa sekä osuuspankin muuttaminen osakeyhtiöksi

Uusi luku sisältäisi säännökset, joiden nojal-
la osuuspankki voisi perustaa osakeyhtiön ja
siirtää perustettavalle osakeyhtiölle harjoitta-
mansa toiminta, sekä säännökset, joiden nojal-
la osuuspankki voitaisiin muuttaa osakeyhtiök-
si.

41 a §. Pykälän 1 momentin mukaan osuus-
kuntamuotoinen osuuspankki voisi perustaa

osakeyhtiön, jolle se siirtäisi osakeyhtiölain
mukaisena apportina koko pankkitoiminnan
kaikkine varoineen ja velkoineen. Osuuspankin
harjoittamaa toimintaa ei voida siirtää suoraan
lain nojalla, vaan osakeyhtiön perustaminen ja
toiminnan siirto edellyttää osuuskunnan ko-
kouksen päätöstä. Ehdotettu säännös antaisi
mahdollisuuden harjoittaa pankkitoimintaa
osuustoiminnallisten periaatteiden mukaisesti
osakeyhtiönä, jonka omistaisi toimintaa siirtä-
vä osuuskunta. Osuuspankki muuttuisi osuus-
kunnaksi, jonka tehtävänä olisi osakeyhtiö-
muotoisen pankin omistaminen. Osuuspankin
jäsenet olisivat edelleen osuuskunnan jäseniä.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen,
jonka nojalla 1 momentissa tarkoitettu osuus-
kunta voisi harjoittaa osuuskuntalain 1 §:n
mukaista toimintaa välillisesti omistamansa ty-
täryhtiön välityksellä siten, että osuuskunnan
jäsenet voivat osallistua osuuskunnan harjoit-
tamaan toimintaan käyttämällä hyväkseen
pankin palveluksia. Säännös on tarpeen, jotta
osuuskuntalain 1 §:n mukainen osuustoiminnal-
linen tarkoitus voidaan toteuttaa myös tämän
pykälän mukaisen osakeyhtiömuotoisen pankin
toiminnassa.

Pykälän 3 momentissa osuuskunnan hallin-
toneuvoston ja johtokunnan jäsenet sekä toi-
mitusjohtaja rinnastetaan osuuspankin vastaa-
viin henkilöihin, kun on kysymys lain 19 §:ssä
säädetystä oikeudesta kuulua toisen talletus-
pankin hallintoneuvostoon tai johtokuntaan tai
olla toimitusjohtajana toisessa talletuspankissa.

Pykälän 4 momentin tarkoituksena on estää
1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan merkit-
semien ja osuuskunnan omistuksessa olevien
osuustoiminnallisen osakeyhtiömuotoisen pan-
kin osakkeiden joutumasta mahdollisen keino-

telun kohteeksi. Tarkoituksena on lisäksi osuustoiminnallisten periaatteiden säilyttäminen uudessa pankissa niin pitkälle kuin vain on mahdollista. Lähinnä näistä syistä osuuskunta ei saisi myydä tai muulla tavalla luovuttaa omistamiaan osakkeita osuuskunnan ulkopuolelle ellei osuuskunnan kokous ole tästä yksimielinen. Päätös tulisi tehdä osuuskunnan kokouksessa. Päätös ei olisi pätevä, elleivät kaikki äänestyskseen osallistuneet ole kokouksessa siihen yhtyneet. Jotta lain edellyttämien tavoitteiden toteuttamista ja yleisen edun mukaisuutta voitaisiin valvoa tulisi osuuskunnan lisäksi pyytää osakkeiden luovuttamista koskeva valtiovarainministeriön lupa. Tämän momentin säännöksen tarkoituksena on säilyttää osakeenemmistö ja päätösvalta emo-osuuskunnalla.

Pykälän 5 momentti sisältää säännöksen, jolla estettäisiin osakeyhtiömuotoista pankkia omistavan osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi. Mikäli osuuskunnan muuttaminen olisi mahdollinen, tällainen toimenpide olisi ristiriidassa tämän pykälän tavoitteiden kanssa. Pykälä edellyttää, että osakeyhtiömuotoista pankkia omistaa osuuskunta tai, että osuuskunta on ainakin eräs pankin osakkeenomistaja. Osuuskunnan tulisi siis pysyä osuuskuntana. Tästä syystä osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä ei sovellettaisi edellä tarkoitettuun osuuskuntaan.

41 b §. Pykälän 1 momentin mukaan osuuskuntamuotoinen osuuspankki voitaisiin muuttaa osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi ilman osuuskunnan purkamista ja uuden yhteisön perustamista. Osuuskunnan muuttamista osakeyhtiöksi koskevat perussäännökset ovat osuuskuntalain 16 a luvussa. Jotta osuuspankin muuttaminen osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi olisi mahdollista, lakiesityksessä on ehdotettu osuuspankkilain 96 §:n muuttamista.

Osuuspankin yhteisömuodon muuttaminen osakeyhtiöksi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla on mahdollista vain jos pankki vuonna 1993 tai sen jälkeen on tullut valtion vakuusrahosta annetun lain (379/92) mukaisesti tai muulla tavalla välittömästi tai välillisesti valtion tai valtion vakuurahaston tukitoimien kohteeksi.

Pykälän 2 momenttiin on ehdotettu otettavaksi säännökset osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi siinä tilanteessa, jossa valtio on jo antanut tukea osuuspankille joko suoraan tai osuuspankkien vakuusrahoston kautta ja osuuspankin omat varat

eivät riitä kattamaan pankin kertyneitä tappioita, vaan pankki tarvitsee lisää valtion tukea. Lisäksi edellytetään, että on todennäköistä, että osuuspankin osuuskunnan kokous ei tulisi osuuskuntalain 63 §:n mukaista menettelyä noudattaen hyväksymään osuuspankin muuttamista osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi. Tässä tilanteessa saattaa sekä valtion että osuuspankin jäsenten kannalta olla kuitenkin tarpeellista edellyttää osuuspankin muuttamista osakeyhtiöksi. Päätös pykälän 3 momentin mukaan tulisi voida tehdä osuuskuntalain 63 §:ssä säädetystä poiketen yhdessä osuuskunnan kokouksessa läsnä olevien jäsenten äänten enemmistöllä. Valtion valvottavana on sekä jo annettu tuki, että rahoitusmarkkinoiden vakauden säilyttäminen, jota saattaisi vaarantaa osuuskunnan jäsenten mahdollinen haluttomuus pitää osuuspankki pystyssä.

41 c §. Pykälä sisältää viittauksen yhteisömuotoa koskevaan taustalainsäädäntöön. Mikäli 6 a luvussa ei toisin säädetä, sovelletaan osakeyhtiömuotoiseen pankkiin ensisijaisesti liikepankkilakia ja osuuskuntaan osuuskuntalakia. Muutettaessa osuuspankki osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi, muuttamiseen sovellettaisiin osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä, mikäli tässä uudessa luvussa ei toisin säädetä.

41 d §. Pykälän 1 momentin mukaan päätös osakeyhtiön perustamisesta ja osuuspankin toiminnan siirtämisestä osuustoiminnalliselle osakeyhtiömuotoiselle pankille on tehtävä osuuskunnan kokouksessa osuuskuntalain 63 §:ssä säädetyllä tavalla, mikä tarkoittaa pääsääntöisesti samaa järjestystä kuin missä sääntöjen muuttamisesta on päätettävä.

Osakeyhtiön perustamista ja toiminnan siirtämistä koskeva päätös saattaa osuuskunnan jäsenten kannalta olla merkityksellisempi ja vaikuttaa heihin syvällisemmin kuin osuuskuntalain 63 §:n 2 momentissa tarkoitettu toimialan muutos. Tästä syystä päätös edellyttäisi, elleivät osuuskunnan kaikki jäsenet ole asiasta yksimielisiä, kahdessa kokouksessa tapahtuvaa asian käsittelyä. Viimeksi pidetyssä kokouksessa päätöksen tulee saada kaikkien kokouksessa äänestäneiden kannatus.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, mistä asioista osuuskunnan kokouksessa on päätettävä. Päätöksessä on nimenomaisesti todettava, että osuuspankki perustaa osakeyhtiön, jolle osuuspankin toiminta siirretään kaikkine varoineen ja velkoineen.

41 e §. Pykälä täydentää osuuskuntalain

158 a §:n 2 momenttia siltä osin kuin on kysymys osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi. Osakeyhtiömuotoisen pankin yhtiöjärjestys tulisi laatia osakeyhtiölain ja liikepankkilain säännösten mukaisesti.

41 f §. Pykälän 1 momentin mukaan osakeyhtiön perustamiseen ja osuuspankin toiminnan siirtämiseen sille 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sekä osuuspankin yhteisömuodon muuttamiseen osakeyhtiöksi 41 b §:ssä tarkoitetulla tavalla on saatava valtiovarainministeriön lupa. Lupa osuuspankin yhteisömuodon muuttamiseen osakeyhtiöksi edellä 41 b §:ssä edellytetyllä tavalla voidaan antaa vain, jos pankki on valtion tuen kohteena. Lisäksi valtiovarainministeriön on ennen luvan myöntämistä kuultava Osuuspankkien Keskusliittoa ja osuuspankkien vakuusrahastoa.

Pykälän 2 momentin nojalla valtiovarainministeriöllä on lisäksi oikeus antaa osakeyhtiön perustamista ja toiminnan siirtämistä sille sekä osuuspankin yhteisömuodon muuttamista osakeyhtiöksi koskevia tarkempia määräyksiä. Määräysten antamista koskeva säännös vastaa voimassa olevia säännöksiä, joiden mukaan valtiovarainministeriöllä on oikeus pankin vapaaehtoisien purkamisen yhteydessä ja pankkien yhdistyessä antaa tarkempia määräyksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä tarkoitettulle pankille ei tarvitsisi hakea erikseen sellaista toimilupaa, josta säädetään talletuspankkilain 4 §:n 1 momentissa. Valtiovarainministeriön edellä 1 momentissa antama lupa vastaisi kysymyksessä olevaa toimilupaa.

Pykälän 4 momentin mukaan osakeyhtiömuotoisten pankkien yhtiöjärjestyksille ja niiden muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Säännös vastaa liikepankkilaissa olevia säännöksiä yhtiöjärjestyksen vahvistamisesta. Kun osuuspankin toimintaa siirtävä osuuskunta ja osuuskunnan omistama pankki muodostavat konsernisuhteen, jossa osuuskunnan hallinto saattaa vaikuttaa oleellisesti myös pankin toimintaan, on tärkeitä yleisen edun kannalta, että myös pankin omistavan osuuskunnan säännöille ja niiden muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Osuuskunnan sääntöjen ja niiden muutosten vahvistamisen edellytykset ovat samat kuin talletuspankkien osalta. Osuuskunnan säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

41 g §. Pykälän 1 momentin mukaan osake-

yhtiömuotoisten pankkien johtokuntien tulisin huolehtia kaupparekisteriin tehtävästä ilmoituksesta. Ilmoitus koskisi osakeyhtiömuotoisen pankin perustamista ja osuuspankin toiminnan siirtämistä tälle pankille. Muutettaessa osuuspankki osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi, ilmoitus koskisi osuuspankin muuttamista, jolloin lisäksi sovellettaisiin soveltuvin osin osuuskuntalain 158 c §:n säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 41 d ja e §:ssä tarkoitetut osuuskunnan kokouksen päätökset tulisi voimaan vasta kun valtiovarainministeriön antama lupa ja ministeriön vahvistama pankin yhtiöjärjestys sekä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan sääntöjen muutokset on merkitty kaupparekisteriin.

Pykälän 3 momentissa mainitulla järjestelyllä ei estetä osuuspankin jäsenten mahdollisuutta saada osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi muuttamisen jälkeen osuus- ja lisäosuusmaksun palautusta tältä pankilta. Jos palautukset tulisi maksaa, ne on maksettava pankin voitonjakokelpoisista varoista edellyttäen ettei vakavaraisuus laske alle säädetyn alarajan. Kyseinen säännös koskisi vain 41 b §:ssä tarkoitettuja pankkeja.

41 h §. Osuuspankin toimintaa jatkava pankki saa pykälän 1 momentin mukaan kaikki osuuspankille kuuluvat varat ja oikeudet sekä vastataksaan osuuspankin kaikista veloista ja velvoitteista. Osuuspankin muilla oikeuksilla tarkoitetaan säännöksessä muun muassa kaikkia viranomaisten pankille myöntämiä lupia ja pankin liiketoimia koskevia oikeuksia, jotka siirtyvät osuuspankin toimintaa jatkavalle pankille. Osuuspankin muilla velvoitteilla tarkoitetaan lähinnä pankin antamia takauksia ja muita sitoumuksia, jotka siirtyisivät sellaisinaan osakeyhtiömuotoisen pankin vastattaviksi.

Pykälän 2 momentin mukaan osuuspankilla oleva rahoitus-, vaihto- ja sijoitusomaisuus sekä käyttöomaisuus ja muut pitkävaikutteiset menot samoin kuin muu omaisuus siirtyisivät viimeksi laaditun tai erityisesti tätä varten laaditun tilinpäätöksen, mikä voi olla myös välitilinpäätös, kirjanpitoarvojen mukaisesti osuuspankin toimintaa jatkavalle pankille. Osuuspankin vieraaseen pääomaan sisältyvät velat tulisivat kirjanpitoarvojen suuruusina osakeyhtiömuotoisen pankin vastattaviksi ja varaukset tulisivat purkautumattomina tälle pankille.

41 i §. Pykälän 1 momentissa säädetään 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osuustoimin-

nallisen osakeyhtiömuotoisen pankin oman pääoman vähimmäismäärästä. Osakepääoman on oltava luottolaitostoimintalakia koskevan lakiehdotuksen mukaisesti vähintään 5 miljoonaa eua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 30 miljoonaa markkaa. Lisäksi osakepääoman ja vararahaston yhteensä tulisi määrältään vastata vähintään pankkia perustavan osuuskunnan osuuspääomaa, lisäosuuspääomaa ja vararahastoa yhteensä.

Pykälän 2 momentin mukaan osuuspankki muutetaan 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi siten, että pankin osakepääoma muodostettaisiin osuuspankin osuuspääomasta, lisäosuuspääomasta ja vararahastosta. Vararahastosta voitaisiin käyttää osakepääoman muodostamiseen enintään kaksikolmasosaa. Rajoitus on tarpeen, jotta pankki säilyttäisi riittävät mahdollisuudet toiminnasta aiheutuvien tappioiden kattamiseen. Jos osuuspankilla on sijoitusosuuspääoma, voitaisiin myös siitä muodostaa osakepääomaa osuuskunnan päätöksellä.

41 j §. Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan voidaan 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettu osakeyhtiömuotoinen pankki muuttaa liikepankkilaissa tarkoitetuksi liikepankiksi. Pankin yhtiökokouksen on päätettävä tällaisesta muutoksesta. Osakeyhtiömuotoisen pankin muuttamiseen liikepankiksi vaaditaan, että pankin osakkeenomistajat, joilla on kolme neljäsosaa kokouksessa annetuista äänistä ja kokouksessa edustettuina olevista osakkeista ovat päätöstä kannattaneet. Samalla yhtiökokouksen on päätettävä pankin yhtiöjärjestyksen muuttamisesta. Liikepankiksi muuttamiseen on lisäksi saatava valtiovarainministeriön lupa. Lupa voidaan myöntää jos muuttaminen on yleisen edun mukainen. Jos edellä tarkoitettu osakeyhtiömuotoinen pankki on muutettu liikepankiksi, pankin on siirryttävä osuuspankkien vakuusrahastosta liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon kahden vuoden siirtymäajalla luettuna siitä päivästä jolloin pankki on muuttunut liikepankiksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että valtiovarainministeriö antaa tarkemmat määräykset mainitusta siirtymisestä. Jotta sellaiset kysymykset, jotka liittyvät vakuusrahastosta toiseen siirtymiseen, voitaisiin riittävän tarkasti käsitellä, on tarpeellista, että asiasta pyydetään rahoitustarkastuksen, valtion vakuusrahaston ja molempien asianomaisten pankkien vakuusrahastojen lausunnot.

41 k §. Pykälän 1 momentin mukaan 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun osakeyhtiömuotoisen pankin tulee suorittaa osuutensa velvoitteista valtiovarainministeriön määräämässä ajassa ja määräämällä tavalla. Pääsääntö on, että pankki on velvollinen maksamaan osansa vakuusrahaston pankin maksettaviksi tulevista velvoitteista samassa tahdissa kuin vakuusrahaston jäseniksi jäävät pankit ovat velvollisia osuutensa maksamaan. Jos liikepankki on saanut avustusta osuuspankkien vakuusrahastolta, pankin on maksettava avustus kokonaan tai osittain takaisin vakuusrahastolle valtiovarainministeriön määräämällä tavalla. Palautettavan avustuksen määrää laskettaessa tulisi kokonaismäärästä vähentää pankin kymmenen vuoden aikana maksamat kannatusmaksut.

Pykälän 2 momentissa asetetaan liikepankki- ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon liittyvälle pankille velvollisuus maksaa vastaanotetulle vakuusrahastolle kertaluonteinen ylimääräinen kannatusmaksu. Kannatusmaksuvelvollisuuden asettaminen on tarpeen, koska pankin siirtyessä uuteen vakuusrahastoon, vakuusrahaston riskin piiriin siirtyvät kaikki pankin taseessa olevat riskit.

41 l §. Pykälän mukaan osakeyhtiömuotoisella pankilla olisi, talletuspankkilain 6 §:n estämättä, oikeus käyttää osakeyhtiömuotoa osoittavan tunnuksen lisäksi toiminimessään sanaa tai yhdysojaa "osuuspankki" niin kauan kuin pankki kuuluu osuuspankkien vakuusrahastoon. "Osuuspankki" sanaa tai yhdysojaa ei saisi kuitenkaan käyttää erillään pankin yhteisömuotoa osoittavasta tunnuksesta siten, että osuuspankin toimintaa jatkavaa pankkia voitaisiin pitää yhteisömuodoltaan osuuspankkinä.

41 m §. Pykälän mukaan osuuspankin viimeiselle tilikaudelle valittu johtokunta laatisi ja allekirjoittaisi osuuspankin viimeisen tilikauden tilinpäätöksen yhdessä toimitusjohtajan kanssa. Osuuspankin tilintarkastajat toimittaisivat tilintarkastuksen. Osuuspankin hallintoneuvosto antaisi tilinpäätöksestä lausunnon ja varmentaisi sen. Osuuspankin tilinpäätöksen vahvistaisi ja samalla vastuuvapaudesta päättäisi osuuskunnan kokous samassa yhteydessä kun osuuspankin toiminnan siirtämisestä osakeyhtiömuotoiselle pankille tai osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi päätetään.

41 n §. Pykälässä ehdotetaan, että osuuspankin toiminnan siirto perustettavalle osuustoi-

minnalliselle osakeyhtiömuotoiselle pankille tai osuuspankin yhteisömuodon muuttaminen osakeyhtiöksi voitaisiin tuloverotuksessa toteuttaa veroseuraamuksitta. Osuuspankin ei katsota purkautuvan verotuksessa ja osuuspankin verotuksessa vielä vähentämättä olevat vähennyskelpoiset menot ja varaukset vähennettäisiin sen toimintaa jatkavan pankin tuloista samalla tavalla kuin ne olisi voitu vähentää osuuspankin tuloista. Osuuspankin verotuksessa vahvistetut tappiot saadaan omistusjärjestelyistä huolimatta vähentää osuuspankin toimintaa jatkavan pankin verotuksessa. Omaisuuden siirrosta ei tarvitsisi suorittaa leimaveroa.

41 o §. Pykälän mukaan 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun osakeyhtiömuotoisen pankin tulisi toimittaa liikepankkilain 6 §:n 1 momentissa mainitut selvitykset rahoitustarkastukselle. Nämä selvitykset ovat kaupparekisteriote, pankin yhtiöjärjestys ja päätös sen vahvistamisesta sekä hallintoneuvoston antamat pankin toimintaa ja tarkastajia koskevat ohjeet samoin kuin pankin johtoa ja tilintarkastajia koskevat tiedot. Selvitykset tulisi toimittaa rahoitustarkastukselle pankin rekisteröimisen jälkeen, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä kun osakeyhtiö on perustettu ja toiminta on siirretty osakeyhtiömuotoiselle pankille tai osuuspankki on muutettu osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi.

42 §. Ehdotetaan lisättäväksi pykälään uusi 4 momentti, jonka mukaan 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit tulisi olla samalla tavalla osuuspankkitarkastuksen valvonnassa kuin osuuspankit ja niiden tytäryhtiöt.

96 §. Ehdotetaan, että pykälän sisältöä muutettaisiin siten, että osuuspankin muuttaminen osakeyhtiöksi olisi mahdollinen. Muuttamista koskevat säännökset sisältyisivät uuteen 6 a lukuun.

1.2. Rahoitustarkastuslaki

2 §. Kun osakeyhtiömuotoisen pankin omistajana oleva osuuskunta tulee rahoitustarkastuksen valvontaan, on tarpeen lisätä rahoituslain 2 §:ssä olevaan luetteloon mainittu osuuskunta.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdolli-

simman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, kuitenkin viimeistään 1 päivänä joulukuuta 1993.

3. Säättämisyjärjestys

Esitys ei heikentäisi osuuspankin jäsenen eikä myöskään mahdollisen lisäosuusmaksun tai sijoitusosuuden omistajan oikeusasemaa. Päätös 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osakeyhtiön perustamisesta edellyttäisi osuuskunnan jäsenistön tai osuuskunnan kokouksessa äänestäneiden yksimielistä kannatusta. Lisäksi heidän asemansa osakeyhtiötä perustettavassa osuuskunnassa säilyisi muuttumattomana.

Osuuskunnan päätöstä osuuspankin muuttamiseksi 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi ei voitaisi tehdä ellei osuuspankki ole jo tullut 41 b §:n mukaisesti valtion tai valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteeksi. Lisäksi edellytetään, että valtion tuen kohteena olevan osuuspankin omat varat eivät ilman valtion uutta tukea kata pankin kertyneitä tappioita. Tällaisessa tilanteessa osuuspankin jäsenten osuusmaksut ja mahdolliset lisäosuusmaksut ovat yleensä jo menetetyt. Tilanne on lähinnä verrattavissa tilanteisiin, joista säädetään osuuspankkilain 51 ja 56 §:ssä. Osuuspankin yhteisömuodon muutos 41 b §:ssä tarkoitetulla tavalla ei näin ollen voi loukata pankin jäsenten oikeuksia. Yhteisömuodon muutos olisi sekä jäsenten että valtion etujen mukaista. Osuuskuntalain 158 a §:n 2 momentin mukaan jäsenille sekä lisäosuusmaksun ja sijoitusosuuden omistajille tulisi antaa osakeyhtiön osakkeita.

Esitys ei myöskään vaikuttaisi sellaisen jäsenen eroamisoikeuteen joka ei hyväksy edellä tarkoitettuja päätöksiä. Pankin vakavaraisuuden ja tappioiden kattamisen varmistamiseksi tällaisen jäsenen osuusmaksun, mikäli sellainen on, palautusoikeus on kuitenkin rajoitettu 41 g §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Rajoitus ei kuitenkaan loukkaa hänen oikeuttaan koska osuusmaksu ja lisäosuusmaksu voidaan myöhemmin hänelle palauttaa mikäli voitonjakokelpoisia varoja myöhemmin syntyy. Vastaavasti edellä tarkoitettuja päätöksiä vastustavan sijoitusosuuden omistajan oikeus sijoitusosuuden lunastukseen on osuuspankkilain ko. muutoksilla tarkoitus säilyttää edellä 41 a §:ssä 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoite-

tuissa tapauksissa. Edellä olevilla perusteilla lakiehdotus voidaan siten käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväiksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**osuuspankkilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun osuuspankkilain (1271/90) 37 §:n 1 momentti, 38 §:n 1 momentti ja 96 § sekä

lisätään 42 §:ään uusi 4 momentti ja lakiin uusi 6 a luku seuraavasti:

37 §

Jos jossakin sulautuvista osuuspankeista tai sellaisessa osuuspankissa, joka perustaa pankin toiminnan jatkamiseksi 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön tai joka voidaan muuttaa 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi, on sijoitusosuuspääoma, seuraavat asiakirjat on vähintään viikon ajan ennen sulautumista tai osakeyhtiön perustamista taikka osakeyhtiöksi muuttamista käsittelevää osuuskunnan kokousta pidettävä osuuspankin pääkonttorissa sijoitusosuuksien omistajien nähtävänä ja viivytyksettä lähetettävä sijoitusosuuksien omistajalle, joka sitä pyytää, sekä asetettava nähtäväksi osuuskunnan kokouksessa:

1) selostus sulautumisesta tai 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettua osakeyhtiötä perustettaessa taikka muutettaessa osuuspankki 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi sijoitusosuuksien omistajille suoritettavasta vastikkeesta ja perusteista, joiden mukaan se jaetaan sulautuvan tai osakeyhtiötä perustavan taikka osakeyhtiöksi muuttuvan osuuspankin sijoitusosuuksien omistajien kesken, sekä muista seikoista, joilla voi olla merkitystä harkittaessa sulautumissopimuksen hyväksymistä tai päätettäessä osakeyhtiön perustamisesta taikka osuuspankin muuttamisesta 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi;

2) kummankin pankin tai kaikkien sulautumiseen osallisten pankkien taikka 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettua osakeyhtiötä perustavan taikka 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi muuttuvan pankin osalta osuuskuntalain 179 §:ssä mainitut asiakirjat; sekä

3) vastaanottavan pankin säännöt ja sitä koskeva sulautumisesta johtuva muutosehdotus tai 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön yhtiöjärjestys ja osakeyhtiötä perustavan osuuspankin sääntöjen muutosehdotus taikka 41 b §:ssä tarkoitettun osakeyhtiön yhtiöjärjestys.

38 §

Sulautuvan osuuspankin tai sellaisen osuuspankin, joka perustaa pankin toiminnan jatkamiseksi 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön tai joka voidaan muuttaa 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi, sijoitusosuuden omistajalla, joka on kirjallisesti ennen sulautumisesta tai osakeyhtiön perustamisesta taikka osakeyhtiöksi muuttamisesta päättänyt osuuskunnan kokousta ilmoittanut pankille vastustavansa sulautumista tai osakeyhtiön perustamista taikka osakeyhtiöksi muuttamista koskevaa päätöstä, on oikeus kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä kirjallisesti vaatia johtokunnalta pankkia lunastamaan hänen sijoitusosuutensa käypään hintaan. Lunastusoikeutta sekä lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on siirrettävä välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä annetun lain (967/92) mukaisessa järjestyksessä.

6 a luku

**Osakeyhtiön perustaminen jatkamaan
osuuspankin toimintaa sekä osuuspankin
muuttaminen osakeyhtiöksi**

41 a §

Osuuspankki voi, siinä järjestyksessä kuin tässä luvussa säädetään, perustaa osakeyhtiön, jonka tarkoituksena on siirtyvän toiminnan jatkaminen ja jonka kaikki osakkeet toimintaa siirtävä osuuskunta merkitsee ja siirtää osuuspankin harjoittaman toiminnan sille. Tässä momentissa tarkoitettu osakeyhtiö on osuustoiminnallinen osakeyhtiömuotoinen pankki.

Sen estämättä, mitä osuuskuntalain 1 §:ssä säädetään, 1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan tarkoituksena on jäsentensä taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa omistamansa 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön välityksellä pankkitoimintaa siten, että osuuskunnan jäsenet osallistuvat osuuskunnan har-

joittamaan toimintaan käyttämällä hyväkseen osakeyhtiömuotoisen pankin palveluksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan hallintoneuvoston ja johtokunnan jäseniin sekä toimitusjohtajaan sovelletaan mitä 19 §:ssä säädetään osuuspankin hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenestä sekä toimitusjohtajasta.

Osuuskunnan päätös osuuskunnan merkitsemien osakkeiden luovuttamisesta ei ole pätevä, elleivät kaikki äänestykseen osallistuneet ole kokouksessa siihen yhtyneet. Osuuskunnan on lisäksi pyydettävä valtiovarainministeriön lupa osakkeiden luovuttamiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun osuuskuntaan ei sovelleta osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä.

41 b §

Sellainen osuuspankki, joka on vuonna 1993 tai sen jälkeen tullut valtion vakuusrahosta annetun lain (379/92) mukaisesti tai muulla tavalla välittömästi tai välillisesti valtion tai valtion vakuusrahoston tukitoiminnan kohteeksi voidaan muuttaa osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

Valtiovarainministeriö voi valtion vakuusrahoston esityksestä päättää, että osuuspankin johtokunnan on kutsuttava viipymättä osuuskunnan kokous päättämään 1 momentissa tarkoitettua osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi, jos 1 momentissa tarkoitettun tuen kohteena olevan osuuspankin omat varat eivät ilman valtion tukea kata pankin kertyneitä tappioita.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu osuuskunnan päätös on tehtävä osuuskuntalain 63 §:ssä säädetystä poiketen yhdessä osuuskunnan kokouksessa läsnä olevien jäsenten äänen enemmistöllä.

41 c §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettuun pankkiin sovelletaan, mikäli tässä luvussa ei toisin säädetä, mitä liikepankkilaissa (1269/90) säädetään liikepankista. Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun osuuskuntaan sovelletaan, mikäli tässä luvussa ei toisin säädetä, mitä osuuskuntalaissa säädetään osuuskunnasta.

Osuuspankin muuttamiseen 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi sovelletaan, mikäli tässä luvus-

sa ei toisin säädetä, mitä osuuskuntalain 16 a luvussa säädetään osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi.

41 d §

Päätös 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön perustamisesta ja osuuspankin toiminnan siirtämisestä osakeyhtiölle on tehtävä osuuskunnan kokouksessa osuuskuntalain 63 §:ssä säädetyllä tavalla. Päätös ei kuitenkaan ole pätevä, elleivät kaikki äänestykseen osallistuneet ole viimeksi pidetyssä osuuskunnan kokouksessa yhtyneet siihen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan kokouksen on:

1) hyväksyttävä osuuspankin toimintaa jatkavan 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun pankin yhtiöjärjestys;

2) päätettävä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun pankin osakepääoman muodostamisesta ja sen suuruudesta;

3) valittava 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun pankin hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat ja varatilintarkastajat;

4) päätettävä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan toimialaa ja osuusmaksun suuruutta sekä muita mahdollisia seikkoja koskevista sääntöjen muutoksista;

5) päätettävä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan sääntöihin otettavasta määräyksestä, jonka mukaan osuuskunnan kokouksen on päätettävä siitä, miten osuuskunnan äänivaltaa 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettussa pankissa käytetään; sekä

6) valittava 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan hallintoneuvoston jäsenet tai, jos säännöissä ei ole määräystä hallintoneuvostosta, valittava osuuskunnan hallituksen jäsenet.

41 e §

Osuuskunnan kokouksen päättäessä osuuspankin muuttamisesta 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi osuuskunnan kokouksen päätöksessä on sen lisäksi, mitä osuuskuntalain 158 a §:n 2 momentissa säädetään, hyväksyttävä pankille osakeyhtiölain (734/78) ja liikepankkilain mukaisesti laadittu yhtiöjärjestys.

41 f §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun pankin perustamiseen ja osuuspankin muuttamiseen 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi on saatava valtiovarainministeriön lupa. Lupa pankin perustamiseen 41 a §:n 1 momentissa tarkoite-

tulla tavalla on myönnettävä, jos perustaminen ei ole yleisen edun vastaista.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön perustamista ja 41 b §:ssä tarkoitettun osuuspankin muuttamista koskevia määräyksiä.

Valtiovarainministeriön 1 momentissa tarkoitettu lupa vastaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua toimilupaa.

Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettujen pankkien yhtiöjärjestyksille ja niiden muutoksille sekä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osuuskunnan säännöille ja niiden muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Osuuskunnan säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

41 g §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettulle pankille valitun johtokunnan on tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus pankin perustamisesta ja osuuspankin toiminnan siirtämisestä tälle pankille. Vastaavasti 41 b §:ssä tarkoitettulle pankille valitun johtokunnan on tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi.

Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun pankin perustamista ja 41 b §:ssä tarkoitettua pankiksi muuttamista koskeva osuuskunnan kokouksen päätös tulee voimaan, kun valtiovarainministeriön antama lupa ja ministeriön vahvistama yhtiöjärjestys ja osuuskunnan sääntöjen muutos on merkitty kaupparekisteriin.

Osuuskuntalain 158 b §:n viimeisessä lauseessa tarkoitettun osuusmaksun voi 41 b §:ssä tarkoitettu pankki palauttaa vain voitonjakokelpoisista varoistaan edellyttäen, että pankin vakavaraisuus ei laske alle säädetyn vähimmäsrajan.

41 h §

Perustettaessa 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettu pankki ja muutettaessa osuuspankki 41 b §:ssä tarkoitettua pankiksi osuuspankin varat, velat ja varaukset sekä muut oikeudet ja velvoitteet siirtyvät toimintaa jatkavalle pankille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen siirtyvien varojen, velkojen ja varausten arvot määräytyvät osuuspankin viimeksi laaditun tilinpäätöksen kirjanpitoarvojen mukaan.

41 i §

Perustettavan 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun pankin osakepääoman on oltava vähintään 5 miljoonaa ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 30 miljoonaa markkaa. Osakepääoman ja vararahaston tulee lisäksi olla yhteensä vähintään yhtä suuri kuin pankkia perustavan osuuskunnan osuuspääoman, lisäosuuspääoman ja vararahaston yhteenlaskettu määrä.

Muutettaessa osuuspankki 41 b §:ssä tarkoitettua pankiksi pankin osakepääoma muodostetaan osuuspankin osuuspääomasta, lisäosuuspääomasta ja vararahastosta. Vararahastosta voidaan käyttää tähän tarkoitukseen enintään kaksikolmasosaa. Lisäksi osakepääoman muodostamiseen voidaan käyttää sijoitusosuuspääoma.

41 j §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettu pankki voidaan muuttaa liikepankkilaissa tarkoitettua liikepankiksi. Liikepankiksi muuttamiseen on saatava valtiovarainministeriön lupa. Liikepankin on siirryttävä liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon. Siirtyminen osuuspankkien vakuusrahastosta liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon tapahtuu kahden vuoden siirtymäajan jälkeen luettuna siitä päivästä, jolloin pankki on muuttunut liikepankiksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua liikepankiksi muuttamista koskeva pankin yhtiökokouksen päätös on pätevä vain, jos pankin osakkeenomistajat, joilla on kolme neljäsosaa kokouksessa annetuista äänistä ja kokouksessa edustettuina olevista osakkeista, ovat päätöstä kannattaneet.

Valtiovarainministeriö antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettua siirtymisestä. Ennen määräysten antamista valtiovarainministeriön on pyydettävä rahoitustarkastuksen, valtion vakuusrahaston, osuuspankkien vakuusrahaston sekä liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston lausunto. Liikepankin toimintaa siirtymäaikana valvoo osuuspankkitarkastus.

41 k §

Osuuspankkien vakuusrahastosta liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon siirtyvä 41 j §:ssä tarkoitettu liikepankki on velvollinen suorittamaan osuutensa osuuspankkien vakuusrahaston siirtymisajankohtana tie-

doista olleista velvoitteista valtiovarainministeriön määräämässä ajassa ja määräämällä tavalla. Jos liikepankki on saanut avustusta osuuspankkien vakuusrahastosta, sen on suoritettava avustus kokonaan tai osittain takaisin vakuusrahastolle valtiovarainministeriön määräämällä tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun liikepankin on liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon siirtyessään maksettava tälle vakuusrahastolle kertaluonteinen ylimääräinen kannatusmaksu, joka on yhtä monta osaa liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston edellisen toimintavuoden taseen loppusummasta kuin vakuusrahastoon siirtyvän pankin viimeisen toimintavuoden tilinpäätöksen taseen loppusumma on liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon kuuluvien pankkien taseiden loppusummien yhteismäärästä.

41 l §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun pankin kuullessa osuuspankin vakuusrahastoon pankilla on, poiketen siitä, mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 6 §:ssä säädetään, oikeus käyttää pankin yhteisömuotoa osoittavan tunnuksen lisäksi toiminnassaan sanaa tai yhdysosaa "osuuspankki".

41 m §

Osuuspankin viimeisen tilikauden tilinpäätöksen laatii ja allekirjoittaa osuuspankin johtokunta yhdessä toimitusjohtajan kanssa ja tilintarkastuksen toimittavat sen tilintarkastajat. Osuuspankin hallintoneuvosto antaa tilinpäätöksestä lausunnon ja varmentaa sen. Osuuspankin tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapaudesta päättää osuuskunnan kokous.

41 n §

Osuuspankin toimintaa jatkavan 41 a §:n 1

momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun pankin katsotaan jatkavan osuuspankin liiketoimintaa tuloverolain (1535/92) 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettua muutosta ei ole pidettävä tuloverolain 122 §:ssä tarkoitettuna omistajanvaihdoksena. Osuuspankin omaisuuden siirrosta toimintaa jatkavalle pankille ei ole suoritettava leimaveroa.

41 o §.

Osuuspankin toimintaa jatkavan 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun pankin sekä 41 j §:ssä tarkoitetun liikepankin tulee antaa liikepankkilain 6 §:n 1 momentissa mainitut selvitykset rahoitustarkastukselle. Selvitykset on annettava viipymättä sen jälkeen, kun edellä tarkoitettut pankit on merkitty kaupparekisteriin, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettu pankki on perustettu tai osuuspankki on muutettu 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi taikka edellä tarkoitettu osakeyhtiömuotoinen pankki on muutettu liikepankiksi.

42 §

Mitä tässä luvussa säädetään osuuspankkien ja niiden tytäryhtiöiden toiminnan tarkastuksesta, on vastaavasti sovellettava 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun pankkiin ja osuuskuntaan sekä 41 b §:ssä tarkoitettuun pankkiin.

96 §

Osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiöksi säädetään 6 a luvussa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

2.

Laki**rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/93) 2 § seuraavasti:**2 §**

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa talletuspankkia, talletuspankin vakuusrahastoa, ulkomaisen luottolaitoksen edustustoa tai sivukonttoria, rahoitustoimintalaissa (1544/91) tarkoitettua luottolaitosta, rahastoyhtiötä, arvopaperinvälitysliikettä, arvopaperipörssiä, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua arvopaperinvälittäjien yhteisöä, optioyhteisöä, johdannaismarkkinoilla toimivaa markkinatakaajaa, meklaria, osakekeskusrekisteriä hoitavaa osuuskuntaa, arvo-osuusyh-

distystä ja toimiluvan saanutta arvo-osuusrekisterin pitäjää, panttilainauslaitosta, säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi annetun lain (972/92) 6 §:ssä tarkoitettua säätiötä sekä osuuspankkilain muuttamisesta annetun lain (/) 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettua osuuskuntaa.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1993

Tasavallan Presidentti**MAUNO KOIVISTO**Ministeri *Mauri Pekkarinen*

1.

Laki

osuuspankkilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun osuuspankkilain (1271/90) 37 §:n 1 momentti, 38 §:n 1 momentti ja 96 §, sekä
lisätään 42 §:ään uusi 5 momentti ja lakiin uusi 6 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

37 §

Jos jossakin sulautuvista osuuspankeista on sijoitusosuuspääoma, seuraavat asiakirjat on vähintään viikon ajan ennen sulautumista käsittelevää osuuskunnan kokousta pidätettävä osuuspankin pääkonttorissa sijoitusosuuksien omistajien nähtävänä ja viivytyksettä lähetettävä sijoitusosuuksien omistajalle, joka sitä pyytää, sekä asetettava nähtäväksi osuuskunnan kokouksessa:

1) selostus sulautumisessa sijoitusosuuksien omistajille suoritettavasta vastikkeesta ja perusteista, joiden mukaan se jaetaan sulautuvan pankin sijoitusosuuksien omistajien kesken, sekä muista seikoista, joilla voi olla merkitystä harkittaessa sulautumissopimuksen hyväksymistä;

2) kummankin pankin tai kaikkien sulautumiseen osallisten pankkien osalta osuuskuntalain 179 §:ssä mainitut asiakirjat; ja

3) vastaanottavan pankin säännöt ja sitä koskeva sulautumisesta johtuva muutosehdotus.

37 §

Jos jossakin sulautuvista osuuspankeista tai sellaisessa osuuspankissa, joka perustaa pankin toiminnan jatkamiseksi 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osakeyhtiön, tai joka voidaan muuttaa 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi, on sijoitusosuuspääoma, seuraavat asiakirjat on vähintään viikon ajan ennen sulautumista tai osakeyhtiön perustamista taikka osakeyhtiöksi muuttamista käsittelevää osuuskunnan kokousta pidettävä osuuspankin pääkonttorissa sijoitusosuuksien omistajien nähtävänä ja viivytyksettä lähetettävä sijoitusosuuksien omistajalle, joka sitä pyytää, sekä asetettava nähtäväksi osuuskunnan kokouksessa:

1) selostus sulautumisessa tai 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettua osakeyhtiötä perustettaessa taikka muutettaessa osuuspankki 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi sijoitusosuuksien omistajille suoritettavasta vastikkeesta ja perusteista, joiden mukaan se jaetaan sulautuvan tai osakeyhtiötä perustavan taikka osakeyhtiöksi muuttuvan pankin sijoitusosuuksien omistajien kesken, sekä muista seikoista, joilla voi olla merkitystä harkittaessa sulautumissopimuksen hyväksymistä tai päätettäessä osakeyhtiön perustamisesta taikka osuuspankin muuttamisesta 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi;

2) kummankin pankin tai kaikkien sulautumiseen osallisten pankkien taikka 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osakeyhtiötä perustavan pankin taikka 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi muuttuvan pankin osalta osuuskuntalain 179 §:ssä mainitut asiakirjat; sekä

3) vastaanottavan pankin säännöt ja sitä koskeva sulautumisesta johtuva muutosehdotus tai 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osakeyhtiön yhtiöjärjestys ja osakeyhtiötä perustavan osuuspankin sääntöjen muutosehdotus taikka 41 b §:ssä tarkoitetun osakeyhtiön yhtiöjärjestys.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

38 §

Sulautuvan osuuspankin sijoitusosuuden omistajalla, joka on kirjallisesti ennen sulautumisesta päättänyttä osuuskunnan kokousta ilmoittanut pankille vastustavansa sulautumispäätöstä, on oikeus kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä kirjallisesti vaatia johtokunnalta pankkia lunastamaan hänen sijoitusosuu-
tensa käypään hintaan. Lunastusoikeutta sekä lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on siirrettävä välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä annetun lain (967/92) mukaisessa järjestyksessä.

38 §

Sulautuvan osuuspankin tai sellaisen osuuspankin, joka perustaa pankin toiminnan jatkamiseksi 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osakeyhtiön, tai joka voidaan muuttaa 41 b §:ssä tarkoitetuksi osakeyhtiöksi, sijoitusosuuden omistajalla, joka on kirjallisesti ennen sulautumisesta tai osakeyhtiön perustamisesta taikka osakeyhtiöksi muuttamisesta päättänyttä osuuskunnan kokousta ilmoittanut pankille vastustavansa sulautumista tai osakeyhtiön perustamista taikka osakeyhtiöksi muuttamista koskevaa päätöstä, on oikeus kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä kirjallisesti vaatia johtokunnalta pankkia lunastamaan hänen sijoitusosuu-
tensa käypään hintaan. Lunastusoikeutta sekä lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on siirrettävä välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä annetun lain (967/92) mukaisessa järjestyksessä.

6 a luku

***Osakeyhtiön perustaminen jatkamaan
osuuspankin toimintaa sekä osuuspankin
muuttaminen osakeyhtiöksi***

41 a §

Osuuspankki voi, siinä järjestyksessä kuin tässä luvussa säädetään, perustaa osakeyhtiön, jonka tarkoituksena on siirtyvän toiminnan jatkaminen ja jonka kaikki osakkeet toimintaa siirtävä osuuskunta merkitsee ja siirtää osuuspankin harjoittaman toiminnan sille. Tässä momentissa tarkoitettu osakeyhtiö on osuustoiminnallinen osakeyhtiömuotoinen pankki.

Sen estämättä, mitä osuuskuntalain 1 §:ssä säädetään, 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan tarkoituksena on jäsentensä taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa omistamansa 1 momentissa tarkoitetun osakeyhtiön välityksellä pankkitoimintaa siten, että osuuskunnan jäsenet osallistuvat osuuskunnan harjoittamaan toimintaan käyttämällä hyväkseen osakeyhtiömuotoisen pankin palveluksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan hallintoneuvoston ja johtokunnan jäseniin sekä toimitusjohtajaan sovelletaan mitä 19 §:ssä säädetään osuuspankin hallintoneuvoston ja johtokunnan jäsenestä sekä toimitusjohtajasta.

Osuuskunnan päätös osuuskunnan merkitsemi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

en osakkeiden luovuttamisesta ei ole pätevä, elleivät kaikki äänestykseen osallistuneet ole kokouksessa siihen yhtyneet. Osuuskunnan on lisäksi pyydettävä valtiovarainministeriön lupa osakkeiden luovuttamiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun osuuskuntaan ei sovelleta osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä.

41 b §

Sellainen osuuspankki, joka on vuonna 1993 tai sen jälkeen tullut valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) mukaisesti tai muulla tavalla välittömästi tai välillisesti valtion tai valtion vakuusrahaston tukitoiminnan kohteeksi voidaan muuttaa osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

Valtiovarainministeriö voi valtion vakuusrahaston esityksestä päättää, että osuuspankin johtokunnan on kutsuttava viipymättä osuuskunnan kokous päättämään 1 momentissa tarkoitusta osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi, jos 1 momentissa tarkoitettun tuen kohteena olevan osuuspankin omat varat eivät ilman valtion tukea kata pankin kertyneitä tappioita. Edellä 2 momentissa tarkoitettu osuuskunnan päätös on tehtävä osuuskuntalain 63 §:ssä säädetystä poiketen yhdessä osuuskunnan kokouksessa läsnä olevien jäsenten äänten enemmistöllä.

41 c §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa pankkiin ja 41 b §:ssä tarkoitettuun pankkiin sovelletaan, mikäli tässä luvussa ei toisin säädetä, mitä liikepankkilaissa (1269/90) säädetään liikepankista. Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun osuuskuntaan sovelletaan, mikäli tässä luvussa ei toisin säädetä, mitä osuuskuntalaissa säädetään osuuskunnista.

Osuuspankin muuttamiseen 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi sovelletaan, mikäli tässä luvussa ei toisin säädetä, mitä osuuskuntalain 16 a luvussa säädetään osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi.

41 d §

Päätös 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettun osakeyhtiön perustamisesta ja osuuspankin toiminnan siirtämisestä osakeyhtiölle on tehtävä osuuskunnan kokouksessa osuuskuntalain 63 §:ssä säädetyllä tavalla. Päätös ei ole pätevä,

elleivät kaikki äänestykseen osallistuneet ole viimeksi pidetyssä osuuskunnan kokouksessa yhtyneet siihen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan kokouksen on:

1) hyväksyttävä osuuspankin toimintaa jatkavan 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pankin yhtiöjärjestys;

2) päätettävä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pankin osakepääoman muodostamisesta ja sen suuruudesta;

3) valittava 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pankin hallintoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat ja varatilintarkastajat;

4) päätettävä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan toimialaa ja osuusmaksun suuruutta sekä muita mahdollisia seikkoja koskevista sääntöjen muutoksista;

5) päätettävä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan sääntöihin otettavasta määräyksestä, jonka mukaan osuuskunnan kokouksen on päätettävä siitä, miten osuuskunnan äänivaltaa 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetussa pankissa käytetään; sekä

6) valittava 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osuuskunnan hallintoneuvoston jäsenet tai, jos säännöissä ei ole määräystä hallintoneuvostosta, valittava osuuskunnan hallituksen jäsenet.

41 e §

Osuuskunnan kokouksen päättäessä osuuspankin muuttamisesta 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi osuuskunnan kokouksen päätöksessä on sen lisäksi, mitä osuuskuntalain 158 a §:n 2 momentissa säädetään, hyväksyttävä pankille osakeyhtiölain (734/78) ja liikepankkilain mukaisesti laadittu yhtiöjärjestys.

41 f §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun pankin perustamiseen ja osuuspankin muuttamiseen 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi on saatava valtiovarainministeriön lupa. Lupa pankin perustamiseen 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla on myönnettävä, jos perustaminen ei ole yleisen edun vastaista.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus antaa 41 a §:n 1 momentissa tarkoitetun osakeyhtiön perustamista ja 41 b §:ssä tarkoitetun osuuspankin muuttamista koskevia määräyksiä.

Valtiovarainministeriön 1 momentissa tarkoitettu lupa vastaa talletuspankkien toiminnasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua toimilupaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettujen pankkien yhtiöjärjestyksille ja niiden muutoksille sekä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen osuuskunnan säännöille ja niiden muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus. Osuuskunnan säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä ole erityistä syytä jättää niitä vahvistamatta.

41 g §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettulle pankille valitun johtokunnan on tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus pankin perustamisesta ja osuuspankin toiminnan siirtämisestä tälle pankille. Vastaavasti 41 b §:ssä tarkoitettulle pankille valitun johtokunnan on tehtävä kaupparekisteriin ilmoitus osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi.

Edellä 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen pankin perustamista ja 41 b §:ssä tarkoitettujen pankiksi muuttamista koskeva osuuskunnan kokouksen päätös tulee voimaan, kun valtiovarainministeriön antama lupa ja ministeriön vahvistama yhtiöjärjestys ja osuuskunnan sääntöjen muutos on merkitty kaupparekisteriin.

Osuuskuntalain 158 b §:n viimeisessä lauseessa tarkoitettujen osuusmaksun voi 41 b §:ssä tarkoitettu pankki palauttaa vain voitonjakokelpoisista varoistaan edellyttäen, että pankin vakavaraisuus ei laske alle säädetyn vähimmäsrajan.

41 h §

Perustettaessa 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettu pankki ja muutettaessa osuuspankki 41 b §:ssä tarkoitettuna pankiksi osuuspankin varat, velat ja varaukset sekä muut oikeudet ja velvoitteet siirtyvät toimintaa jatkavalle pankille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen siirtyvien varojen, velkojen ja varausten arvot määräytyvät osuuspankin viimeksi laaditun tilinpäätöksen kirjanpitoarvojen mukaan.

41 i §

Perustettavan 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen pankin osakepääoman on oltava vähintään 5 miljoonaa ecua vastaava markkamäärä, kuitenkin aina vähintään 30 miljoonaa markkaa. Osakepääoman ja vararahaston tulee lisäksi olla yhteensä vähintään yhtä suuri kuin pankkia perustavan osuuskunnan osuuspääoman, lisäosuuspääoman ja vararahaston yhteenlaskettua määrää.

Muutettaessa osuuspankki 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi pankin osakepääoma muodostetaan osuuspankin osuuspääomasta, lisäosuuspääomasta ja vararahastosta. Vararahastosta voidaan käyttää tähän tarkoitukseen enintään kaksisikolmasosaa. Lisäksi osakepääoman muodostamiseen voidaan käyttää sijoitusosuuspääoma.

41 j §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettu pankki voidaan muuttaa liikepankki-laissa tarkoitetuksi liikepankiksi. Liikepankiksi muuttamiseen on saatava valtiovarainministeriön lupa. Liikepankin on siirryttävä liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon. Siirtyminen osuuspankkien vakuusrahastosta liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon tapahtuu kahden vuoden siirtymäajan jälkeen luettua siitä päivästä, jolloin pankki on muuttunut liikepankiksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta liikepankiksi muuttamista koskeva pankin yhtiökokouksen päätös on pätevä vain, jos pankin osakkeenomistajat, joilla on kolme neljäsosaa kokouksessa annetuista äänistä ja kokouksessa edustettuina olevista osakkeista, ovat päätöstä kannattaneet.

Valtiovarainministeriö antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetusta siirtymisestä. Ennen määräysten antamista valtiovarainministeriön on pyydettävä rahoitustarkastuksen, valtion vakuusrahaston, osuuspankkien vakuusrahaston sekä liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston lausunto. Liikepankin toimintaa siirtymäaikana valvoo osuuspankkitarkastus.

41 k §

Osuuspankkien vakuusrahastosta liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon siirtyvä 41 j §:ssä tarkoitettu liikepankki on velvollinen suorittamaan osuutensa osuuspankkien vakuusrahaston siirtymisajankohtana tiedoista olleista velvoitteista valtiovarainministeriön määräämässä ajassa ja määräämällä tavalla. Jos liikepankki on saanut avustusta osuuspankkien vakuusrahastosta, sen on suoritettava avustus kokonaan tai osittain takaisin vakuusrahastolle valtiovarainministeriön määräämällä tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua liikepankin on liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon siirtyessään maksettava tälle vakuusrahastolle kertaluonteinen ylimääräinen kannatus-

maksu, joka on yhtä monta osaa liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston edellisen toimintavuoden taseen loppusummasta kuin vakuusrahastoon siirtyvän pankin viimeisen toimintavuoden tilinpäätöksen taseen loppusumma on liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastoon kuuluvien pankkien taseiden loppusummien yhteismäärästä.

41 l §

Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun pankin kuuluessa osuuspankin vakuusrahastoon pankilla on, poiketen siitä, mitä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 6 §:ssä säädetään, oikeus käyttää pankin yhteisömuotoa osoittavan tunnuksen lisäksi toiminimissään sanaa tai yhdysosaa "osuuspankki".

41 m §

Osuuspankin viimeisen tilikauden tilinpäätöksen laatii ja allekirjoittaa osuuspankin johtokunta yhdessä toimitusjohtajan kanssa ja tilintarkastuksen toimittavat sen tilintarkastajat. Osuuspankin hallintoneuvosto antaa tilinpäätöksestä lausunnon ja varmentaa sen. Osuuspankin tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapaudesta päättää osuuskunnan kokous.

41 n §

Osuuspankin toimintaa jatkavan 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun pankin katsotaan jatkavan osuuspankin liiketoimintaa tuloverolain (1535/92) 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Edellä 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitettua muutosta ei ole pidettävä tuloverolain 122 §:ssä tarkoitettuna omistajanvaihdoksena. Osuuspankin omaisuuden siirrosta toimintaa jatkavalle pankille ei ole suoritettava leimaveroa.

41 o §.

Osuuspankin toimintaa jatkavan 41 a §:n 1 momentissa ja 41 b §:ssä tarkoitetun pankin sekä 41 j §:ssä tarkoitetun liikepankin tulee antaa liikepankkilain 6 §:n 1 momentissa mainitut selvitykset rahoitustarkastukselle. Selvitykset on annettava viipymättä sen jälkeen, kun edellä tarkoitetut pankit on merkitty kaupparekisteriin, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettu pankki on perustettu tai osuuspankki on muutettu 41 b §:ssä tarkoitetuksi pankiksi taikka edellä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tarkoitettu osakeyhtiömuotoinen pankki on muutettu liikepankiksi.

42 §

42 §

Mitä tässä luvussa säädetään osuuspankkien ja niiden tytäryhtiöiden toiminnan tarkastuksesta, on vastaavasti sovellettava 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun pankkiin ja osuuskuntaan sekä 41 b §:ssä tarkoitettuun pankkiin.

96 §

Osuuskuntalain 16 a luvun säännöksiä osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi ei sovelleta osuuspankkiin.

96 §

Osuuspankin muuttamisesta osakeyhtiöksi säädetään 6 a luvussa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

2.

Laki**rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/93) 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa talletuspankkia, talletuspankin vakuusrahastoa, ulkomaisen luottolaitoksen edustustoa tai sivukonttoria, rahoitustoimintalaissa (1544/91) tarkoitettua luottolaitosta, rahastoyhtiötä, arvopaperinvälitysliikettä, arvopaperipörssiä, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua arvopaperinvälittäjien yhteisöä, optioyhteisöä, johdannaismarkkinoilla toimivaa markkinatakaajaa, meklaria, osakekeskusrekisteriä hoitavaa osuuskuntaa, arvo-osuusyhdistystä ja toimiluvan saanutta arvo-osuusrekisterin pitäjää, panttilainauslaitosta, säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi annetun lain (972/92) 6 §:ssä tarkoitettua säätiötä.

Ehdotus

2 §

Valvottavalla tarkoitetaan tässä laissa talletuspankkia, talletuspankin vakuusrahastoa, ulkomaisen luottolaitoksen edustustoa tai sivukonttoria, rahoitustoimintalaissa (1544/91) tarkoitettua luottolaitosta, rahastoyhtiötä, arvopaperinvälitysliikettä, arvopaperipörssiä, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua arvopaperinvälittäjien yhteisöä, optioyhteisöä, johdannaismarkkinoilla toimivaa markkinatakaajaa, meklaria, osakekeskusrekisteriä hoitavaa osuuskuntaa, arvo-osuusyhdistystä ja toimiluvan saanutta arvo-osuusrekisterin pitäjää, panttilainauslaitosta, säästöpankin muuttamisesta osakeyhtiömuotoiseksi pankiksi annetun lain (972/92) 6 §:ssä tarkoitettua säätiötä sekä osuuspankkilain muuttamisesta annetun lain (/) 41 a §:n 1 momentissa tarkoitettua osuuskuntaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .